

אשיחה בהקד

שיחות מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

שעור לימי 'ספירת העומר'

בהלכה

אשיחה בהקיר

בהלכה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיר (ה' כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414
למעוניינים ניתן לקבל השיחה
במייל toraoren@gmail.com

שיחות מפי הרב אורן נזרית שליט"א

- ג. בטעמי ספירת העמר.....
- ד. ספירת העמר בזמן הזה מדרבנן.....
- ה. נסח ה'לשם יחוד'.....
- ו. השמטת הפסוק מנסח 'לשם יחוד' ביום מ"ט.....
- ו. המדלג יום אחד, אם ברכותיו לבטלה.....
- ז. נסח הספירה.....
- ז. ברכת שהחיינו.....
- ט. נשים בספירת העמר.....
- י. קטן בספירת העמר.....
- י. קטן שהגדיל תוך ימי הספירה.....
- יא. חדושו של בעל 'שואל ומשיב'.....
- יב. קטן שהגדיל - ספירתו בברכה מטעם ספק ספיקא.....
- יב. ספירה מעומד.....
- יג. קיום המצוה בצבור (א).....
- יג. קיום המצוה בצבור (ב).....
- יד. ספירה בכל לשון ובלא הבנה.....
- יד. זמן הספירה.....
- יד. תנאי בספירת העמר.....
- טו. מנהגי הספירה.....
- טו. אמירת 'למנצח בנגינות'.....
- טו. המתנה לצאת הכוכבים'.....
- טו. דלג ספירת יום אחד.....
- טז. ספקות בספירת העמר.....
- יז. הרהור בספירת העמר.....
- יז. כתיבת מגן הימים לעמר.....
- יח. אוגן בספירת העמר.....
- יח. אכילה לפני הספירה.....
- יח. ספירה שלא במתכון (א).....
- יח. ספירה שלא במתכון (ב).....
- יט. דלג יום אחד - אם ראשי להוציא אחרים.....
- כ. טעות והחסרה בספירה.....
- כ. ספירת העמר במקומות מטנפים.....
- כ. מצוי במדבר ואינו יודע היום המדק.....

ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0509013000, 0506491414

שְׁעוֹר לַיָּמֵי 'סְפִירַת הָעֵמֶר'

בְּעֵינֵינוּ מִצְוַת 'סְפִירַת הָעֵמֶר', בְּרַכְתָּהּ וְדִינָהּ

אֶחָד, וְיוֹם שְׁנֵי, וְכֵן כָּלֵם. שֶׁהִיא נִרְאָה בְּעֵינֵינוּ
כְּזִמְנֵי אֶרֶץ מִתּוֹךְ חֲבָתוֹ הַגְּדוּלָה עַל הַדְּבָר.
לְכַף הַסְּפִירָה נִקְבְּעָה לְדוֹרוֹת."

וּדְבָרִים דּוֹמִים כָּתַב בְּעֵינֵינוּ זֶה בְּסֵפֶר הַחֲנוּךְ'
(מִצְוָה שׁוׁ): "מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה עַל צַד הַפְּשֻׁט,
לְפִי שֶׁכָּל עֶקְרֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ אֶלָּא הַתּוֹרָה,
וּמִפְּנֵי הַתּוֹרָה נִבְרָאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְיִשְׂרָאֵל
וְכוּ', וְהִיא הָעֶקֶר וְהַסְּבָה שֶׁנִּגְאָלוּ וְיִצְאוּ
מִמִּצְרַיִם כְּדֵי שֶׁיִּקְבְּלוּ הַתּוֹרָה בְּסִינַי וְיִקְיָמוּהָ,
וְכִמוֹ שֶׁאָמַר ה' לְמֹשֶׁה (שְׁמוֹת ג, יב): וְזֶה לְךָ
הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שֶׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֶךָ אֶת הָעָם
מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה
וְכוּ', וּמִפְּנֵי כֵן, כִּי הִיא כָּל עֶקְרֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל
וּבְעֵבוּרָהּ נִגְאָלוּ וְעָלוּ לְכָל הַגְּדֻלָּה שֶׁעָלוּ אֵלֶיהָ,
נִצְטוּנוּ לְמִנּוֹת מִמְּחֻרַת יוֹם טוֹב שֶׁל פֶּסַח
עַד יוֹם נִתְיַנַּת הַתּוֹרָה, לְהִרְאוֹת בְּנַפְשֵׁנוּ הַחֲפִץ
הַגְּדוֹל אֶל הַיּוֹם הַנִּכְבָּד הַנִּכְסָף לְלַבְנוּ, כְּעֵבֶד
יִשְׂאָף צֶל, וְיִמְנָה תְּמִיד מִתִּי יְבוֹא הָעֵת הַנִּכְסָף
אֵלָיו שֶׁיֵּצֵא לְחַרוֹת, כִּי הַמְּנִן מִרְאָה לְאָדָם
כִּי כָל יִשְׁעוֹ וְכָל חֲפָצוֹ לְהַגִּיעַ אֶל הַזְּמַן
הַהוּא."

"וְזֶהוּ שֶׁאֲנִי מוֹנִין לְעֵמֶר, כְּלוֹמַר כֹּף וְכָף יָמִים
עָבְרוּ מִן הַמְּנִן, וְאִין אֲנִי מוֹנִין כֹּף וְכָף יָמִים
יֵשׁ לָנוּ לְזִמְנֵי, כִּי כָּל זֶה מִרְאָה בְּנוֹ הַרְצוֹן
הַחֲזֵק לְהַגִּיעַ אֶל הַזְּמַן, וְעַל כֵּן לֹא נִרְצָה
לְהַזְכִּיר בְּתַחֲלַת חֲשֻׁבוֹנֵנוּ רַבּוּי הַיָּמִים שֶׁיֵּשׁ
לָנוּ לְהַגִּיעַ לְקִרְבֵּנוּ שְׁתֵּי הַלָּחִם שֶׁל עֲצָרַת."

לְאוֹר הַנֵּי טַעְמֵי, שֶׁיָּמֵי 'סְפִירַת הָעֵמֶר' מְבֹטָאִים
אֶת הַצִּפְיָה שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל לְזִכּוֹת בַּתּוֹרָה,
נְהוּג בְּיָמִים אֵלּוּ לְהַשְׁקִיעַ בְּהִכְנָה לְקַבְּלַת
הַתּוֹרָה. בְּלִמּוּד מ"ח קִנְיָנֵי תּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁסִּדְרוּ
לָנוּ חַז"ל הַקְּדוּשִׁים בְּפָרֶק 'קִנְיָן תּוֹרָה' בְּמִסְכַּת
אֲבוֹת, כָּל יוֹם בְּיָמֵי הַסְּפִירָה - מִיָּחַד לְלִמּוּד

בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא, נִמְצְאִים אֲנִי לְאַחַר חַג
הַפֶּסַח, בְּיָמֵי סְפִירַת הָעֵמֶר - הַיָּמִים הָעוֹמְדִים
בַּתּוֹךְ, בֵּין חַג הַפֶּסַח - בּוֹ אֲנִי מִצְיָנִים אֶת
גְּאֻלְתָּנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לְבֵין חַג הַשְּׁבִיעוֹת -
הַתְּאָרִיךְ בּוֹ זְכִינוּ בִיעוּדָנוּ וְתִפְקִידָנוּ כְּעַם ה',
מִמְּלַכַת כְּהַנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ, וְזֹאת עַל יְדֵי
קַבְּלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה עַל הַר סִינַי.

בְּיָמִים אֵלּוּ, זָכְנוּ הַבּוֹרָא לְקַיֵּם מִצְוָה יְקָרָה
עַד לְמֵאֵד - מִצְוַת 'סְפִירַת הָעֵמֶר', כְּנֹאמַר
(וַיִּקְרָא כג, טו): "וְסִפְרָתֶם לָכֶם מִמְּחֻרַת הַשַּׁבָּת
מִיּוֹם הַבִּיאֲכֶם אֶת עַמְּךָ הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת
תְּמִימֹת תְּהִיָּנָה: עַד מִמְּחֻרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית
תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה
לָהּ."

בְּטַעְמֵי סְפִירַת הָעֵמֶר

בַּתּוֹרָה נֹאמַר שֶׁיֵּשׁ לְהַתְחִיל אֶת הַסְּפִירָה
'מִמְּחֻרַת הַשַּׁבָּת', וְקַבְּלוּ חַז"ל שֶׁהַפְּנִיָּה לְמִמְּחֻרַת
יוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, תְּאָרִיךְ ט"ו בְּנִיסָן,
נִמְצָא שֶׁבַע שַׁבְּעוֹת כְּלִין בְּיוֹם ה' נִיסָן,
וְיוֹם ו' נִיסָן הוּא יוֹם חֲמִשִּׁים, וְבוֹ בְּיוֹם נִקְבְּעַת
חַג הַשְּׁבִיעוֹת.

וּבְשִׁבְלֵי הַלֵּקֶט (ס"י רלו) הִבִּיא מְדַרְשׁ אֲגָדָה
מֵה טַעַם צְוִנוּ הַבּוֹרָא לְסַפֵּר לְקִרְאוֹת חַג
שְׁבִיעוֹת, מֵה שֶׁאִין כֵּן בְּכָל הַמוֹעֲדוֹת: "לְפִי
לְכַשְׁנֵת בְּשֵׁרוֹ יִשְׂרָאֵל לְצֵאת מִמִּצְרַיִם, נִתְבַּשְׂרוּ
שֶׁהוּ עֵתִידִין לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה לְסוֹף חֲמִשִּׁים
יוֹם לִיצִיאָתוֹ, שֶׁנֹּאמַר 'בְּהוֹצִיאֶךָ אֶת הָעָם
מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה',
הָרִי הַנּוֹן' שֶׁל תַּעֲבֹדוּן יִתְרָה, לוֹמַר לָךְ -
לְקִץ חֲמִשִּׁים יוֹם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים,
שֶׁתִּקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה. וְיִשְׂרָאֵל מִרַב חֲבָה הָיוּ
מוֹנִין בְּכָל יוֹם וְיוֹם וְאוֹמְרִים: הָרִי עָבַר יוֹם

קִנְיָן אֶחָד מִקִּנְיָנֵי תוֹרָה. עַד הַגִּיעֵנוּ לַיּוֹם מִתֵּן תוֹרָה כְּשֶׁאָנוּ מוֹכְנִים וּמְזַמְנִים בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת לְקַבְּלָתָהּ.

עוֹד הוֹסִיף בְּשִׁבְלֵי הַלֵּקֹט' שְׁמָצָא בְּטַעְמֵי רַבִּי יְהוּדָה הַחֲסִיד זצ"ל, טַעַם נוֹסֵף: לְפִי שֶׁהַיָּמִים הִלְלוּ יָמֵי מְלֹאכֶת הַשָּׁדָה הֵן, וְאִין מִי יַגִּיד לְכַפְּרִים אִם אֵיךְ מְלֹא אוֹ חֶסֶד, לְכַךְ אָמְרָה 'תוֹרָה תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם' וְאַחַר כֵּךְ 'מְקַרָּא קֹדֶשׁ יְהִיָּה לְכֶם'.

סְפִירַת הָעֵמֶר בְּזִמְנֵי הַזֶּה מִדְּרַבָּנָן

נֹאמַר בְּפֶסֶק (דְּבָרִים טז, ט): "שִׁבְעָה שָׁבָעַת תִּסְפֹּר לָךְ מֵהַחֵל חֲרַמְשׁ בְּקִמָּה תַחֵל לְסַפֵּר שִׁבְעָה שָׁבָעוֹת", הֵינּוּ שֶׁתִּלְהָה הַכְּתוּב אֶת מִצּוֹת סְפִירַת הָעֵמֶר בְּקִצֵּירַת הָעֵמֶר וְהַבְּאָתוֹ, נִמְצָא בְּזִמְנֵי הַזֶּה שֶׁאִין לָנוּ קֶרְבֵן הָעֵמֶר - דְּעַת רַב הַפּוֹסְקִים שֶׁמִּצּוֹת 'סְפִירַת הָעֵמֶר' מִדְּרַבָּנָן, זָכַר לְמַקְדָּשׁ.

מְקוֹרוֹת הַהֲלָכָה:

אֵיתָא בְּגִמְרָא (מְנַחֲתֵי טו, א): "אָמַר אַבְיִי: מִצְוָה לְמִימְנֵי יוֹמֵי וּמִצְוָה לְמִימְנֵי שָׁבֻעֵי. רַבָּנָן דְּבִי רַב אֲשֵׁי מְנוּ יוֹמֵי וּמְנוּ שָׁבֻעֵי. אַמִּימָר מְנֵי יוֹמֵי וְלֹא מְנֵי שָׁבֻעֵי, אָמַר: זָכַר לְמַקְדָּשׁ הוּא". וּבְרִשׁ"י: "אַמִּימָר מְנֵי יוֹמֵי וְלֹא שָׁבֻעֵי - אָמַר הָאִי מְנִינָא דְהַשְׁתָּא לָאו חוּבָה הוּא, דְּהָא לִיכָא עֵמֶר אֶלָּא זָכַר לְמַקְדָּשׁ בְּעֵלְמָא הוּא, הַלְכָךְ בְּיוֹמֵי סָגִי".

וּמִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם (תְּמִידִין וּמוֹסָפִין ז, כב-כד) מְשַׁמַּע בְּפִשְׁטוֹת דְּעֵתוֹ שֶׁמִּצּוֹת סְפִירַת הָעֵמֶר בְּזִמְנֵי הַזֶּה דְּאוֹרִיטָא, שְׁכַתְּב: "מִצְוֹת עֲשֵׂה לְסַפֵּר שִׁבְעַת שְׁבָתוֹת תְּמִימוֹת מִיּוֹם הַבָּאָת הָעֵמֶר, שְׁנֹאמַר 'וּסְפַרְתֶּם לְכֶם מִמַּחֲרַת הַשְּׁבַת שִׁבְעַת שְׁבָתוֹת', וּמִצְוָה לְמִנּוֹת הַיָּמִים עִם הַשְּׁבֻעוֹת שְׁנֹאמַר 'תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם', מִצְוָה זֹאת עַל כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל וּבְכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן". וְכֵן כָּתַב הַר"ן בְּדַעְתּוֹ. וְכֵן דְּעַת הַר"ף (סוף

פְּסָחִים) שֶׁסְפִירַת הָעֵמֶר בְּזִמְנֵי הַזֶּה מִדְּאוֹרִיטָא, וְכֵן הוּא בְּאוֹר זְרוּעַ (ס' שִׁכְט) בְּשֵׁם רַאבִּי"ה.

וְלִשְׁיטֶתֶם מְכַרְחִים לֹאמַר שֶׁדְּבָרֵי אַמִּימָר זָכַר לְמַקְדָּשׁ הוּא, הוֹלְכִים לְסְבָרְתוֹ שֶׁאִין צָרָךְ לְמִנּוֹת שָׁבֻעוֹת, וְסָגִי בְּמִנְיַן יָמִים. אוֹלַם אַבְיִי וְרַב אֲשֵׁי הַחוּלְקִים עַל אַמִּימָר וְסוֹבְרִים שֶׁיֵּשׁ לְמִנּוֹת יָמִים וְשָׁבֻעוֹת - סְבִירָא לְהוּ שֶׁהַמִּצְוָה בְּזִמְנֵי הַזֶּה מִן הַתוֹרָה.

אָמַנְם כָּתַב הַפְּסָף מְשֻׁנָּה (ש"ס) שֶׁמְפִשְׁטוֹת דְּבָרֵי הַגְּמָרָא מִסְתַּבֵּר שֶׁגַּם אַבְיִי וְרַב אֲשֵׁי מְסַכְּמִים עֲקֻרוֹנִית שֶׁהַמִּצְוָה בְּזִמְנֵי הַזֶּה מִדְּרַבָּנָן, אֶלָּא הֵם סוֹבְרִים שֶׁאֵפ"כ יֵשׁ לְמִנּוֹת שָׁבֻעוֹת וְיָמִים. וְכֵן דְּעַת רַב הַרְאִשׁוֹנִים שֶׁמִּצְוָה זֹאת בְּזִמְנֵי הַזֶּה מִדְּרַבָּנָן, בְּעַל הַמְּאוֹר (פְּסָחִים כח, א מדפּה"ר, וְכַתֵּב שֶׁמְטַעַם זֶה אִין מְבָרְכִים 'שֶׁהַחֲיִינוּ', כִּינּוּ שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן לֹא הָעֵמִיסוּ עֲלֶיהָ זְמַן), תוֹסְפוֹת (מְנַחֲתֵי טו, א, וּמְטַעַם זֶה הַקְּלוּ לְבָרֵךְ בְּסִפְקַת חֲשִׁכָה, דְּסִפְקִיא דְּרַבָּנָן לְקוּלָא), הַמְהַר"ם מְרוֹטְנֶבּוֹרְג (שו"ת דְּפּוֹס פְּרָאג ס' שא), הַרְא"ש (סוף פְּסָחִים), הַרְשֵׁב"א (שו"ת ס' קכו), הַרִ"ד (הַמְכַרִיעַ סו"ס כט), אֲרַחוֹת חַיִּים (סוף הַלְכוֹת סה"ע), גְּמוּקֵי יוֹסֵף, הַסֵּמ"ק בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א (ס' קמה), וְהַפְּלָבוֹ (ס' נה), וְעוֹד - כָּלֵם סוֹבְרִים שֶׁסְפִירַת הָעֵמֶר בְּזִמְנֵי הַזֶּה מִדְּרַבָּנָן.

וְדַעַת רַבָּנָן אֲשֶׁר בֵּר חַיִּים בְּסִפְרֵי הַפְּרָדֵס שֶׁסְפִירַת הַיָּמִים מִן הַתוֹרָה, וְסְפִירַת הַשְּׁבֻעוֹת מִדְּרַבָּנָן זָכַר לְמַקְדָּשׁ, וְכֵן הִבִּיא רַבָּנָן יְרוּחָם (נְתִיב ה' ח"ד דְּף מ"ג, ג), וְהַמְּאִירִי (פְּסָחִים דְּף קכא, א) בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים.

הֵנָּה רְאוּי לְבָרֵךְ דְּעַת מְרוֹן הַשְּׁלַחֵן עֲרוּף' בְּזֶה, וְלְכַאוֹרָה יָדִים מוֹכִיחוֹת שֶׁדַּעְתּוֹ כְּדַעַת רַב הַפּוֹסְקִים שֶׁמִּדְּרַבָּנָן. שְׁבַבֵּית יוֹסֵף' (או"ח תפ"ט) הִבִּיא דְּבָרֵי רַאבִּי"ה בְּאָדָם שְׁבַלִיל ה' לְעֵמֶר, פְּתַח וְאָמַר 'בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מְלַךְ הָעוֹלָם' עַל דְּעַת לֹאמַר 'הַיּוֹם אֲרַבְּעָה יָמִים לְעֵמֶר', וְתִקְוֵן לֹאמַר הַזְּמַן הַנִּכּוֹן (או אִיפְכָא: בְּלִיל ד' לְעֵמֶר בְּרוּךְ עַל דְּעַת לֹאמַר 'הַיּוֹם אֲרַבְּעָה יָמִים לְעֵמֶר', וְחַתֵּם אֶת הַזְּמַן

דְּאוֹרֵי־תָא. אוֹלָם אִי סְבִירָא לִיה שְׁהִיא מְדַרְבְּנָן - גִּיחָא, דְּיִצָא מִדִּין סְפֵק דְרַבְּנָן לְקוּלָא מִמִּילָא אִינוּ חוּזְר וִיבְרָךְ.

וְעוֹד יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִיָה מְסַעֲיָי זֶה בְּפִנֵּים אַחֲרִים, דְּתַמָּה ה'פְּרִי חֲדָשׁ', הֲלֵא פְסֵק מֶרֶן בְּכַמָּה מְקוּמוֹת (ס"ו ס' וס"ו תַּקֶּפֶט) 'מְצוּוֹת צְרִיכוֹת כּוֹנָה', וְאִם אָדָם אָמַר לְחַבְרוּ 'הַיּוֹם כֶּף וְכֶף' לֹא כּוֹן לְמַצְוָה, וּמִדּוּעַ אִינוּ חוּזְר וּמְבָרָךְ? וְתַרְצֵ דְבַמִּידֵי דְרַבְּנָן אִין צְרִיף כּוֹנָה, מוֹכַח דְדַעַת מֶרֶן סְפִירַת הָעֵמֶר בְּזַמְנוּ הַזֶּה דְרַבְּנָן.

נֶסֶח ה'לְשֵׁם יְחוּד'

לְאוֹר הַנ"ל, בְּנֶסֶח 'לְשֵׁם יְחוּד' שְׁלִפְנֵי הַסְפִירָה, רְאוּי שְׁלֹא לומר "הַרִינִי בָּא לְקִיָּם מְצוּוֹת עֲשֵׂה כְמוֹ שְׁכָתוֹב בְּתוֹרָה", אֲלֵא רַק "הַרִינִי בָּא לְקִיָּם מְצוּוֹת סְפִירַת הָעֵמֶר".

מְקוּרוֹת הַהֲלָכָה:

טַעַם הָעֲנִיָּן, שְׁכֹן לְדַעַת מֶרֶן וְרַב הָרֵאשׁוּנִים, הוּא כְּמוֹצֵיא דְבַר שְׁקַר מִפִּי. וְעוֹד יֵשׁ לְהַעִיר לְפִי מַה שְׁכָתוֹב הַרְמַב"ם (מְמָרִים ב, ט) שְׁהָאוֹמַר בְּשֵׁר עוֹף - אֲסוּר בְּחֻלְב מִן הַתּוֹרָה, וְהוּא בְּכֻלָּל 'לֹא תִבְשֵׁל גְּדִי בְּחֻלְב אִמּוֹ', עוֹבֵר עַל 'בַּל תּוֹסִיף', אֲפֹשֶׁר שְׂאֵם אוֹמַר בְּנֶסֶח 'לְשֵׁם יְחוּד' - "הַרִינִי בָּא לְקִיָּם מְצוּוֹת עֲשֵׂה כְמוֹ שְׁכָתוֹב בְּתוֹרָה וְסַפְרָתָם לְכֵם", עוֹבֵר עַל 'בַּל תּוֹסִיף', כִּינּוּן שְׁמֶרֶן וְרַב הָרֵאשׁוּנִים אוֹחֲזִים שְׁחִיבָה מְדַרְבְּנָן.

וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כְּתַב הַרְבַּ 'מְאוּרֵי אוּר' (אוּר לְמוֹעֵד דָּף לֵב, א), וְכֵן הָעִיר בְּשׁו"ת חֲלֻקַת יוֹאֵב (או"ח ס"ג לֵג). וּבְשׁו"ת דְּבַרֵי יְצִיב לְאֲדַמו"ר מְצִאנְז - קְלוּיִזְנִבּוֹרְג זַצ"ל הָעִיד עַל עֲצָמוֹ שְׁמִימִים יְמִימָה הוּא נוֹהֵג לְדַלֵּג תְּבוֹת אֵלּוֹ ב'לְשֵׁם יְחוּד' מְחַשֵּׁשׁ 'בַּל תּוֹסִיף'.

וּבְשׁו"ת פְּאֵת שְׁדָף (ח"ב ס"ו קח) בְּתִשׁוּבַת הַגָּאוֹן רַבֵי אַבְרָהָם יַעֲקֹב זְלַזְנִיק שְׁלִיט"א כְּתַב שְׁעֲשֻׁרוֹת שְׁנִים הוּא מְזַהֵר לְדַלֵּג עַל מְלִים אֵלּוֹ, וְעַתָּה שְׁמַע מִפִּי תַלְמִיד חֲכָם יְרוּשְׁלָמִי,

הֲלֵא נָכוֹן), דְּדָמִי לְאִיבְעֵיָא בְּגַמְרָא (בְּרוֹכוֹת יב, א) גְּבִי הָאוּחֲזֵ כּוֹס שְׁכָר בְּיָדוֹ, וּפְתַח עַל דַּעַת יָי, וְסִיָּם בְּבִרְכַת הַשְּׁכָר, אִי אֲזַלִּין בְּתַר פְּתִיחָה אוֹ בְּתַר חֲתִימָה, וְלֹא אִיפְשִׁיטָא, וְכִינּוּ דְסְפִירָה דְאוֹרֵי־תָא - אֲזַלִּין לְחַמְרָא וְצְרִיף לְחִזְר וּלְבָרָךְ.

וְכַתֵּב עַל דְּבַרֵי מֶרֶן: "וּלְפִי מַה שְׁכָתוֹבְתִי לְעִיל בְּשֵׁם הַר"ו שְׁרַב הַמְפָרְשִׁים מְסַכְּמִים דְסְפִירַת הָעֵמֶר עֲכָשׁוּ אִינְה אֲלֵא מְדַרְבְּנָן בְּעֻלְמָא, הוּיָא סְפִיקָא בְּמִידֵי דְרַבְּנָן וּלְקוּלָא וְאִינוּ חוּזְר וּמְבָרָךְ". וְכֵן פְּסֵק בְּשִׁלְחָנוּ הַטְהוֹר (תַּפְּט, ו): "אִם פְּתַח וְאָמַר 'בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם' אֲדַעַתָּא דְלִימָא הַיּוֹם ד', שְׁהוּא סְבוּר שְׁהֵם ד', וְנִזְכֵּר וְסִיָּם בְּה', וְהֵם ה', אוֹ אִיפְכָא - שְׁהֵם ד' וּפְתַח אֲדַעַתָּא דְלִימָא אַרְבַּעָה, וְטַעָה וְסִיָּם בְּה', אִינוּ חוּזְר וּמְבָרָךְ".

וְהַגָּאוֹן רַבֵי עוֹבְדִיָה הַדְּאִיָה זַצ"ל (שׁו"ת 'דְּבַר שְׁלוֹם' או"ח ס"ח ח) פְּקַפֵּק לומר דִּילְמָא דַּעַת מֶרֶן שְׁהוּא דְאוֹרֵי־תָא כְּדַעַת הַרְמַב"ם, וּמַה שְׁכָתוֹב שְׂאִין חוּזְר וּמְבָרָךְ, לְחַמְרָא חֲשֵׁשׁ לְדַעַת הַסּוֹבֵר מְדַרְבְּנָן, אוֹלָם וְדִאי שְׁלֹא יְקַל מַכַּח דַּעָה זֹו. אֲכֵן מֶרֶן זִיע"א ב'חֲזוֹן עוֹבְדִיָה' (יו"ט עמ' רִיד) חוֹלֵק עַל כֶּף, וּבְפִרְט שְׁהַזְכִּיר הַבַּיִת יוֹסֵף בְּעֲנִיָּן זֶה שְׁכֹן דַּעַת רַב הַפּוֹסְקִים, מְשַׁמַּע שְׁסוֹבֵר כֵּן בְּהַחֲלֵט וְלֹא עַל דְרָף חַמְרָא.

רְאִיָה נוֹסֶפֶת לְגִדּוֹן זֶה אֲפֹשֶׁר לְמַצָּא מְדַבְרֵי מֶרֶן (תַּפְּט, ד): "מִי שְׁשׁוֹאֵל אוֹתוֹ חֲבָרוּ בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת כְּמָה יְמֵי הַסְפִירָה בְּזֶה הַלַּיְלָה, יֹאמַר לוֹ: אֲתַמּוּל הָיָה כֶּף וְכֶף, שְׂאֵם יֹאמַר לוֹ: הַיּוֹם כֶּף וְכֶף, אִינוּ יְכוּל לְחִזְר וּלְמַנּוֹת בְּבִרְכָה; אֲבָל קִדָּם בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת, כִּינּוּן שְׂאִין זְמַן סְפִירָה אִין בְּכַף כְּלוּם". וְהִנֵּה אִי סְבִירָא לִיה לְמֶרֶן דְסְפִירַת הָעֵמֶר מְדְאוֹרֵי־תָא, כִּינּוּן שְׁסַפֵּר בְּזַמְנוּ בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת, שְׁהוּא זְמַן סְפֵק - עֲלִיו לְחִזְר וּלְבָרָךְ, כְּדִין כָּל הַמְסַתְּפֵק אִם בְּרוּךְ בְּרַכַת הַמְזוּז, שְׁעֲלִיו לְבָרָךְ בְּמִידֵי

- אין למחות בהם, ובודאי מי שעשה כן רשאי לחזור ולברך, שכן בנדון דידן היתה כוונתו לשם קריאת פסוק בעלמא, וגרע מדין האומר לחברו 'היום כף וכף', שהזכיר ספירה - גם אם לא התכוון לשם מצוה, ועוד שלא הזכיר כלל 'היום' (עין חזו"ע סי' כד), ועל כל פנים יותר נכון להשמיט פסוק זה.

הַמְדֻלָּג יוֹם אֶחָד, אִם בְּרוּכוֹתַי לְבַטְלָהּ

כתב הרב חיד"א בספרו 'מורה באצבע' (אות ריז): "יש להזדרז בימי הספירה, ולעשות סימנים שלא ישכח לילה אחד לספור ספירת העמר, שאפשר שישכח לספור גם ביום - ולא יוכל לספור עוד בברכה. וגם הברכות שברך על ספירת העמר בלילות שעבר יהיו ברכות לבטלה, ובטל מצות עשה".

והנה מצינו להריטב"א (חליו קו, ב) בדין המברך 'על גטילת ידים' על מנת לאכל כביצה, ונמלך ולא אכל, דלא הוי ברכה לבטלה, והביאו החיד"א עצמו ב'מחזיק ברכה' (קו) אחרון סי' קנח).

ובהכרח שיש לחלק: בענין גטילת ידים, אכילת כביצה היא בגדר תנאי, ולאחר שברך - נסתיימה מצות הנטילה עליה מברך, ממילא גם אם לא אכל כביצה - אין זו ברכה לבטלה. מה שאין כן, חסר יום בספירת העמר - לשיטות שכל הימים הם מצוה אחת, נחשב שחסר בעקר המצוה, אזי יש מקום לומר שברכותיו לבטלה.

לאור סברת החיד"א, כתבו אחרונים רבים להקשות, כיצד מתר לברך על ספירת העמר, מדוע לא חוששים שמא עלול לשכח ספירת יום אחד, ויתהא ברכתו לבטלה? [ודומה הדבר לסברא המובאת בתוספות (כתבות עב, א) מפני מה אין הזבה מברכת על ספירת שבעה נקיים? שמא תראה טמאה ותסתור ספירתה].

שהגאון רבי דוד בהר"ן זצ"ל, מיקירי קרתא דשופריא ירושלים לפני כמה עשרות שנים - העיר אף הוא בזה מפני חשש 'בל תוסיף'.

נעיר, שאף על פי שהכריע מרו כדעת רב הראשונים שמצות ספירת העמר בזמן הזה היא דרבנן, אין זה מפריע מלברך 'אשר קדשנו במצותיו וצונו קדם ספירת העמר', שכן יש להשיב, כפי שהשיבה הגמרא (שבת כג, א) ביחס לברכת הדלקת נר חנכה: "והיכן צונו? רב אריא אמר: מלא תסור". הינו מן הפסוק המצוה להשמע לדברי חכמים (דברים יז, יא): "על פי התורה אשר יורוף ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל". ואף כאן, כיון שתקנו חכמים לספור 'זכר למקדש' - שיה' לומר 'וצונו'.

השמטת הפסוק מנסח 'לשם יחוד' ביום מ"ט הנוהגים לומר בנסח 'לשם יחוד': "הריני בא לקיים מצות ספירת העמר, כמו שנאמר: 'וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאתכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהיינה'", יש להשתדל לפחות ביום האחרון של הספירה, יום המ"ט לעמר, להשמיט פסוק זה.

הטעם, שמא על ידי זה יוצא ידי חובה של הספירה, כיון שהזכיר ספירת השבועות 'שבע שבתות תמימות תהיינה', ודמי לכאורה לדברי מרן (תפס, ד) שהאומר לחברו 'היום כף וכף לעמר' יספור בלי ברכה. וכן כתב להזהיר על זה הגאון רבי אברהם הכהן מסאלוניקי בספר טהרת המים (מערכת ע' אות כ'). וכן העיר בכף החיים' (סימן תפט סק"ז), שבבלילה האחרון לספירה אין לומר את הפסוק הנ"ל בתוך גסח לשם יחוד, מן הטעם הנ"ל.

אולם בשו"ת יחווה דעת (ח"ו כט) העלה שהנוהגים לומר את הפסוק גם ביום המ"ט

מִבְּחִינָה דְקָדוּקִית, שְׁאֵנוּ סוֹפְרִים כֶּף וְכָף יָמִים לְעֵמֶר, דְּהֵינּוּ לְקָרְבַּן הָעֵמֶר שֶׁהִקְרַב בְּרֵאשִׁית יָמֵי הַסְּפִירָה, לְעֵמֶת זֹאת - שֵׁם הָעֵמֶר לֹא יָנַח עַל יָמֵי הַסְּפִירָה עֲצָמָם, לּוֹמֵר הַיּוֹם כֶּף וְכָף וְכָף בְּעֵמֶר.

וּמִנְהֵג הָאֲשֶׁכְנָזִים כְּדַעַת הַרְמ"א (תפ"ט, א) לּוֹמֵר בְּעֵמֶר וְכֹן נִהַג הַגֵּר"א (מַעֲשֵׂה רַב אוֹת ס"ט), וְכֹן נִהַג הַחֲזוֹן אִישׁ (דִּינָיִם וְהִנְהֻגוֹת פ"ז אוֹת מ"א) וְכֹן נִרְאֶה סְתִימוֹת הַמְּשֻׁנָּה בְּרוּרָה (ס"ק כ"א ו"ב).

וּמִנְהֵג הַגְּר"ש"ז אוֹיִרְבָּךְ (שְׁלֵמִי מוֹעֵד פפ"ד עֲמוּד תמ') הָיָה לְסֹפֵר פְּעַם אַחַת 'לְעֵמֶר' וּפְעַם אַחַת 'בְּעֵמֶר' וְלֹא הוֹרָה כֹּן לְאַחֲרִים, וְהִנְהֻג כֹּן, דַּעַת הַגֵּר"י קִנְיָבְסְקִי (אַרְחוֹת רַבֵּנוּ ח"ב עֲמוּד צד) שֶׁיַּחֲזוֹר וַיִּסְפֹּר פְּעַם נוֹסֶפֶת לְפִי הַנִּסְחַס הַשְּׁנִי, אֲבָל אֵין שׁוּם תּוֹעֵלַת לּוֹמֵר 'לְעֵמֶר' וּמִיָּד לְאַחֵר מִכֵּן לּוֹמֵר 'בְּעֵמֶר' (מְשֻׁנָּה בְּרוּרָה מִהַדוּרַת דְּרָשׁוּ).

בְּרַכַּת שְׁהַחֲיִינוּ

אֵין מְבָרְכִים בְּרַכַּת 'שְׁהַחֲיִינוּ' עַל מִצְוֹת סְפִירַת הָעֵמֶר.

בְּסִפְרָנוּ 'אֲשִׁיחָה בְּחֻקֶּיךָ' פָּרַשְׁתָּ אָמַר (עֲמוּד רסג-רסו) הַבְּאֵנוּ בַּס"ד טַעְמִים בְּהַלְכָה וּבְאֲגֻדָּה מְרֵאשׁוּנִים וְאַחֲרוּנִים, מֵה טַעַם אֵין מְבָרְכִים שְׁהַחֲיִינוּ בְּסִפִּירַת הָעֵמֶר, וּמֵאֵי שְׁנָא מִתְקִיעַת שׁוֹפָר, נְטִילַת לוּלָב, וּשְׁאָר מִצְוֹת הַבְּאוֹת מִזְמַן לְזְמַן שֶׁמְבָרְכִים עֲלֵיהֶן 'שְׁהַחֲיִינוּ'. וְנִשְׁנָה הַדְּבָרִים אִף בְּהַזְדַּמְנוֹת זֹ:

כְּתַב בְּעַל הַמְּאוֹר (פְּסָחִים כח, א מדפּה"ר): "וְכֻלְלוּ שֶׁל דְּבָר אֵין לָנוּ לְהַחֲמִיר בְּסִפִּירַת הָעֵמֶר שְׁאֵינוּ אֶלָּא לְזָכֵר בְּעֵלְמָא, וְהָכִין אֲסִיקָנָא בְּדוּכְתָא בְּמִנְחוֹת, דְּאֲמִיָּר מִנֵּי יוֹמֵי וְלֹא מִנֵּי שְׁבוּעֵי, אָמַר זָכֵר לְמִקְדָּשׁ הוּא. וְאִף עַל פִּי שְׁאֵנוּ מוֹנִין יָמִים וְשְׁבוּעוֹת - מִנְהֵג הוּא בְּיַדְנוּ, אֲבָל לְהַטְעִינוּ זְמַן אֵין לָנוּ."

עוֹד כְּתַב לְתַרְצֵי (וְכֹן הוּא בְּשׁו"ת הַרְשֵׁב"א ח"א קכז) שְׁאֵין מְבָרְכִים בְּרַכַּת שְׁהַחֲיִנוּ אֶלָּא עַל דְּבָר שֵׁישׁ בּוֹ הַנְּאָה, כְּגוֹן נְטִילַת לוּלָב הַבָּאָה לְשֵׁם

וְכַתֵּב לְתַרְצֵי בְּשׁו"ת י"ד יִצְחָק (ח"ב ס' ס"א מ"ח אוֹת ב') וּבְשׁו"ת אֲבִנֵי צָדֵק (י"ד ס' פו) דְּהַסוֹבֵר שֶׁהַכֹּל מִצְוָה אַחַת, יִסְבֵּר דְּבִרְכָה שְׁאֵינָה צְרִיכָה אֵינָה אֶלָּא מִדְּרַבְּנָן, וּמִמִּילָא לֹא חִיִּישִׁינָן בְּאִסוּר דְּרַבְּנָן שְׁמָא יִשְׁכַּח. וְהוֹסִיף בְּשׁו"ת אֲבִנֵי צָדֵק הַנ"ל, שְׁאֶפְלוּ לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּבִרְכָה שְׁאֵינָה צְרִיכָה דְּאוֹרִיתָא, כְּתַב בְּנִשְׁמַת אָדָם' (כָּלֵל ה') שֶׁזֶהוּ רַק בְּמִבְרָךְ דְּרַף שְׁחוּק וְהַתּוֹל, אִף אִם מְבָרַךְ בְּכּוֹנֵה לְהוֹדוֹת לַה', אִסוּרוֹ מִדְּרַבְּנָן וּמִמִּילָא סִפְקוֹ לְקוּלָא.

וּבְשׁו"ת חֲשַׁב סוֹפֵר (או"ח ס' ד) כְּתַב בְּאֶפֶן אַחַר, דְּעַל כָּל פְּנִיִם, לְדִידָן הוּי סִפְק סְפִיקָא, שְׁמָא לֹא יִשְׁכַּח, וְאִם תִּמְצִי לּוֹמֵר יִשְׁכַּח, שְׁמָא הַלְכָה כְּהַתּוֹסְפוֹת שְׁבָכֵל לִילָה מִצְוָה בְּפִנֵי עֲצָמָה הִיא, וּמִמִּילָא לֹא חִיִּישִׁינָן לְבִרְכָה לְבִטְלָה.

וּמִצִּינוּ חֻבֵּל אַחֲרוּנִים שְׁמַכַּח קְשִׁיָּה זֹ - כְּתַבוּ לְעָרְעַר עַל עֲצָם הַנְּחַתוֹ שֶׁל הַגְּאוֹן חִיד"א, שֶׁהַמְּפָסִיד סְפִירַת יוֹם אֶחָד מִשׁוּי כָּל בְּרִכוֹתָיו לְבִטְלָה לְמִפְרָע. בְּשׁו"ת רַב פְּעֻלִים (ח"ג או"ח לב) הוֹכִיחַ מִכָּאן, שְׁגַם בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה, שִׁיר מִצַּב שֶׁל 'חֲצִי שְׁעוֹר' שֵׁישׁ בּוֹ בְּחִינָה שֶׁל מִצְוָה, מִמִּילָא גַם מִי שְׁקִיָּם רַק חֵלֶק מִמִּצְוֹת הַסְּפִירָה שֶׁל מ"ט יוֹם אֵין בְּרִכוֹתָיו עוֹלוֹת לְבִטְלָה.

וְכֹן בְּסִפֵּר 'אִז נִדְבְּרוּ' (ח"ז ע"מ קכז) כְּתַב שְׁאִף אִם נִתְבָּרַר לְמִפְרָע שְׁלֹא קִיָּם 'תְּמִימוֹת', אֵין אוֹמְרִים שְׁמָה שְׁעֵשֶׂה עַד עֵתָה לֹא הָיָה מַעֲשֵׂה מִצְוָה, כִּיּוֹן שְׁעֵשֶׂה מֵה שְׁנִצְטוּה בְּאוֹתוֹ יוֹם לְסֹפֵר עִם בְּרַכָּה, וְהַמִּצְוָה לֹא נִתְבְּטְלָה לְמִפְרָע.

נִסְחַ הַסְּפִירָה

בְּנִסְחַ הַסְּפִירָה יֵשׁ לּוֹמֵר 'הַיּוֹם כֶּף וְכָף לְעֵמֶר', וְלֹא 'בְּעֵמֶר'.

כֹּן הוּא דַּעַת הָאֵר"י וְכֹן בִּשְׁל"ה הַקְּדוּשׁ (הוּבָא בְּכַף הַחַיִּים תפ"ט אוֹת לב), וְכֹן יֵשׁ בְּזֶה טַעַם

שְׁמַחָה [כַּנְאָמֶר (ויקרא כג, מ) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר... וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים], תְּקִיעַת שׁוֹפָר הַבָּאָה לְזַכְרוֹן לִפְנֵי ה', קְרִיאַת מְגִלָּה - שְׂמַחַת הַצִּלְתָּנוּ מִיַּד הַקָּמִים עָלֵינוּ, פְּדִיּוֹן הַבֶּן - שְׂמַחָה עַל שֵׁיצָא הַנוֹלָד מִסֶּפֶק גָּפֶל, מֵה שָׁאִין כֵּן סְפִירַת הָעֵמֶר אֵין בָּהּ שׁוֹם הַנָּאָה, אֲלֹא אֲדַרְבָּה הִיא מְצִיגַת אֶת עֲגַמַת נַפְשׁוֹ בְּחֶרְבֵן בֵּית מַאֲוִיָּנוּ.

וְהָר"ן (סֶפֶה כב, ב מדפה"ר) מְבַאֵר, שֶׁהֲלֹא עַל פִּי הַדִּין סְפִירַת הָעֵמֶר אֵינָה נוֹהֶגֶת בַּיּוֹם אֲלֹא רַק בְּלִילָה, כְּפִי שֶׁלְמָדוֹ מִדְּבַרֵי הַמְּשֻׁנָּה 'כָּל הַלִּילָה כָּשֶׁר לְסְפִירַת הָעֵמֶר' הָא יוֹם אֵינוֹ כָּשֶׁר. לָכֵן אֵין מְבָרְכִים 'שֶׁהַחֲיָנוּ'. בְּשׁוֹנָה מִשָּׂאֵר מְצוֹת שֶׁאִפְשָׁר לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בְּכָל שְׁעוֹת הַיָּמָה.

אוּלָּם רַבִּים נִלְאוּ מִלְּהִבִּין דְּבַרְיוֹ, מֵה בְּכָר שְׂמִצּוֹת סְפִירַת הָעֵמֶר נוֹהֶגֶת רַק בְּלִילָה, וּמְדוּעַ עֲבָדָה זֹאת תְּהִיָּה סֶפֶה שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ עַל הַמְצוּה 'שֶׁהַחֲיָנוּ'.

וּבְשׁוֹת מְהַרְלֵב"ח (סימן ס"ב) יֵשֵׁב הַדְּבָר בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת, וּבֵאֵר כִּי חִלּוּקָה מְצוֹת סְפִירַת הָעֵמֶר מִשָּׂאֵר מְצוֹת הַמִּתְפָּרְסוֹת עַל פְּנֵי זְמַן. לְמִשָּׁל מְצוֹת לוֹלֵב הַמִּתְקִימַת בְּשִׁבְעַת יָמֵי סְכוּת - וְדַאי אֵינָה מְצוּה אַחַת מִתְּמַשְׁכַּת, אֲלֹא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מְקִיִּים מְצוּה שְׁלֵמָה, וּבְשָׂאֵר הַיָּמִים חוּזֵר וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ הַמְצוּה שֶׁעֲשֶׂה אֶתְמוֹל, נִמְצָא שֶׁכָּל יוֹם וְיוֹם קִיִּים מְצוּה שְׁלֵמָה. מֵה שָׁאִין כֵּן מְצוֹת סְפִירַת הָעֵמֶר בְּכָל לַיְלָה, אֵינוֹ עוֹשֶׂה מְצוּה שְׁלֵמָה, אֲלֹא מְקִיִּים רַק חֶלֶק אֶחָד בַּמְצוּה, שֶׁהָרִי עַד תְּשׁוּלּוּם כָּל הָאֲרָבַעִים וְתִשְׁעָה יוֹם לֹא נִשְׁלְמָה הַמְצוּה. וּלְפִי זֶה יֵשׁ לוֹמֵר שֶׁלֹּא תִקְנוּ חֲז"ל בְּרַכַּת 'שֶׁהַחֲיָנוּ' אֲלֹא רַק בָּאֵם יָכוֹל עֲכָשׁוּ בְּשַׁעַת הַבְּרַכָּה לְקִיִּים אֶת כָּל הַמְצוּה בְּשִׁלְמוֹתָהּ, וּלְכַף בְּמְצוֹת סְפִירַת הָעֵמֶר, שֶׁבְּלִילָה הָרִאשׁוֹן אֵינוֹ יָכוֹל לְקִיִּים אֶת כָּל הַמְצוּה בְּשִׁלְמוֹתָהּ - לֹא תִקְנוּ בְּרַכַּת שֶׁהַחֲיָנוּ.

וּמַעֲתָה - כּוֹתֵב הַמְהַרְלֵב"ח - מוּבָנִים הֵיטֵב דְּבַרֵי הָר"ן, כִּי בְּשִׁלְמָא אִם אָנוּ אוֹחֲזִים כְּאוֹתָן שִׁטוֹת שָׂאֵם לֹא סֶפֶר בְּלִילָה יָכוֹל לְסַפֵּר בַּיּוֹם, נִתֵּן לְהַגְדִּיר אֶת הַמְצוּה כְּמְצוּה אַחַת מִתְּמַשְׁכַּת, שֶׁכָּל הַמ"ט יוֹם מְדַבְּקִים מֵהַלִּילָה הָרִאשׁוֹן עַד הַסּוֹף, וְהָיָה כְּלִילָא אֲרִיכְתָא כִּיּוֹן שֶׁלֹּא מְכַסִּיקִים יָמִים, וְשִׁפִּיר חֲשִׁיב שֶׁכְּבָר בְּלִילָה הָרִאשׁוֹן עוֹמֵד הוּא בְּתַחֲלַת כָּל הַמְצוּה הַשְּׁלֵמָה, וְהִיָּה רְאוּי לְבָרֵךְ 'שֶׁהַחֲיָנוּ'. עַל כֵּן כְּתֵב הָר"ן שֶׁאָנוּ אוֹחֲזִים לְהִלְכָה שָׁאִין לְסַפֵּר בַּיּוֹם, נִמְצָא אֵין סְפִירַת הָעֵמֶר מְצוּה אַחַת מִתְּמַשְׁכַּת, אֲלֹא מְצוּה הַעֲשׂוּיָה חֲלָקִים חֲלָקִים, וּמַעֲתָה שֶׁבְּלִילָה הָרִאשׁוֹן אֵינוֹ מְקִיִּים אֶת הַמְצוּה בְּשִׁלְמוֹת אֲלֹא חֶלֶק אֶחָד בְּלִבָּד - אֵין רְאוּי לְבָרֵךְ עָלֶיהָ 'שֶׁהַחֲיָנוּ'.

וּבְשִׁבְלֵי הַלֵּקֶט (סֵדֶר פֶּסַח סִימָן רלד) כְּתֵב לְתַרְץ בְּשֵׁם אַחִיו רַבִּי בְּנִימִין: "מֵה שֶׁלֹּא נִהְגוּ לְבָרֵךְ שֶׁהַחֲיָנוּ, לְפִי שֶׁזְמַן סְפִירַת תְּלוּי בְּקִבְעִיעַת פֶּסַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּחְרַת הַשַּׁבָּת", לָכֵן נִרְאָה שָׁאִין מְבָרְכִין עָלָיו זְמַן, וְדִי לוֹ בְּבִרְכַת זְמַן שֶׁל יוֹם טוֹב עֲצֻמוֹ".

וּבִסְפָר 'עֵרֶךְ שִׁי תַרְץ שְׁבִרְכַת שֶׁהַחֲיָנוּ מְבָרְכִים עַל מְצוּה הַבָּאָה מִזְמַן לְזְמַן, דֶּהֵינּוּ מְצוּה הַנְּעִשִׂית לְכָל הַפְּחוֹת אַחַת לְשָׁלְשִׁים יוֹם, וּמְצוֹת 'סְפִירַת הָעֵמֶר' שֶׁהִיא מִתְּמַשְׁכַּת לְמִשְׁךְ נ' יוֹם, נִחְשָׁבַת בְּגֵדֶר 'מְצוּה תְּמִידִית' שָׁאִין לְבָרֵךְ עָלֶיהָ 'שֶׁהַחֲיָנוּ'.

וּבִסְפָר 'אַגְדוֹת יִשְׂרָאֵל' (חֶלֶק מִטַּעֲמֵי בְּרוּךְ דָּף ע, ב) הִבִּיא תַרְוֵץ מְתוּק בְּשֵׁם בְּנוֹ, כִּי בְּרַכַּת 'שֶׁהַחֲיָנוּ' מֵהִנְהוּ הוֹדָאָה עַל שֶׁזְכִּינוּ לְבוֹא אֶל זְמַן קִיּוֹם אוֹתָהּ מְצוּה, אוּלָּם בְּמְצוֹת סְפִירַת הָעֵמֶר - עֵקֶר הַכְּסוּפִין לְהַגִּיעַ אֶל יוֹם הַחֲמִשִּׁים, כְּמֵאֶמֶר הַכְּתוּב (ויקרא כג, זו): "עַד מִמִּחְרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִיעַת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה'", וְהַמְּנַחָה חֲדָשָׁה - הִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, 'מִנְחַת עֲגִיל', שֶׁאֵינָה מִתְקִימַת אֲלֹא בְּמִי שְׂמִמִּית עֲצֻמוֹ עָלֶיהָ, וְנִקְרָאת 'חֲדָשָׁה' כְּמֵאֶמֶר רַבּוֹתֵינוּ (רש"י דְּבָרִים כו, זו) 'בְּכָל יוֹם יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כְּחֲדָשִׁים'. וְאִם

והפעם, מתוך עמל ויגיעה, ובכך ישארו קנני קבוע בנפש האדם לעולם ועד. ומוכן מעתה שאין לברך 'שהחינו' על ספירת העמר, כי אין האורות הללו משהו חדש, אלא מה שידיענו כבר בפסח מכח אתערותא דלעילא, אנו משיבים עתה אותם אורות בכח אתערותא דלתתא.

נשים בספירת העמר

נשים פטורות ממצות ספירת העמר, שכן יש לה זמן קבוע, ומצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, ועל פי הסוד אינן סופרות כלל. ולכן צריך ללמד את הנשים שלא תברכנה. ויש בתי ספר מסימים לבנות, שהנהיגו ספירת העמר ביום בברכה, ובדאי לא נכון עושים, הן מצד הזמן של הברכה, והן מצד שהבנות אינן שיכות במצוה אפלו כשיגדילו.

כן הוא בזהר הקדוש (פרשת תצוה דף קפג, א) וכן הוא ברמב"ם (תמידים ומוספין ז, כד) וכן במאירי (סוף פסחים). ודבר פלא מצינו ברמב"ן שכתב על דברי המשנה: איזוהי מצות עשה שלא הזמן גרמא וכו' - "ומצות עשה שאין הזמן גרמא שיר טובא, ושיר מורא וכבוד אב ואם, חלה, בכורים, כסוי הדם, וספירת העמר". ולכאורה צריך עיון מדוע אין נחשבת לשיטתו ספירת העמר כמצות עשה שאין הזמן גרמא, ותרוצים שונים נאמרו בדעתו, עין אבני גזר (סימן שפד) דברי יחזקאל (סי' מה אות ד') שרידי אש (ח"ב סי' קיז) בני ציון (ליכטמן או"ח תכו), ועוד א.

והנה, דעת מרן (או"ח תקפט, ו) שאין לנשים לברך על מצות עשה שהזמן גרמא, והרמ"א כתב שמנהג נשות אשכנז כדעת רבנו תם

כן כל חשקו של אדם אשר חיש תעוין שהית אלה הימים להגיע אל מטרת הזמן שהוא יום הנו", ואיך יברך ביום הראשון ברכת 'שהחינו' אחר שאין אותו זמן מטרת רצונו.

[ועל דרך זו איתא ב'קדשת לוי' (פרשת נשא): "נראה לבאר מפני מה על כל המצוות מתר"ג מצוות מברכין שהחינו, ועל מצות ספירת העמר אין מברכין שהחינו. דהנה איתא בכתבי האריז"ל על פסוק (שמות ג, יב) "תעבדון את האלהים על ההר הזה", דהנה ידוע שקשהו ישראל במצרים היו משקעים במ"ט שערי טמאה, והקדוש ברוך הוא ברב רחמיו וחסדיו גאלם ממצרים כדי לקרבם תחת כנפי השכינה, ועל זה הצריך להם לספור ז' נקיים, ובלא ספירת הז' נקיים לא היה באפשר לקרבם תחת כנפי השכינה כידוע. וזהו פרוש הפסוק 'תעבדון את האלהים' פרוש תעבדו נו". ונמצא שהיו מצפים תמיד מתי יעבר המספר ויגיע הקרוב, ותמיד היה רצונם לכלות ימי הספירה. ואם היה באפשר לכלות ימי הספירה ברגע אחד, ותכף ומיד יתחיל הקרוב - אזי מה טוב ומה נעים היה להם בזה. ונמצא לפי זה אין שיה ברכת שהחינו על זה".]

עוד תרץ שם על פי הידוע בשם רבנו האריז"ל, שכל האורות הגדולים וההשפעות העצומות, באות לו לאדם בחג הפסח מכח אתערותא דלעילא, ללא שהוא ישקיע מאמץ בקנייתם, אולם מפאת שלא עמל לקנותם - מתפוגגים ומסתלקים אלו האורות בסיום החג, ויש לקנותם שוב מתוך אתערותא דלתתא, עמל ויגיעה של מ"ט ימי הספירה, ובחג השבועות יתגלו האורות במלואם,

א. כוון חשיבה מפרסם בענין זה (שחלק מהאחרונים הזכירוהו, ועין משמרת חיים ח"א עניני ספירת העמר אות א') הוא דמצות עשה שהזמן גרמא, הוא היכא שהמצוה שיכת בעצמותה לכל זמן, והתורה הגבילה המצוה לזמן ידוע, כגון מצות סכה ואכילת מצה, דיכול לישב בסכה כל השנה והתורה הגבילה המצוה לזמן ידוע, זה חשיב מצות עשה שהזמן גרמא. מה שאין כן גבי ספירת העמר, עצם המצוה היא לספור חמשים יום בין פסח לשבועות, ובזמן אחר - חסר בעצם המצוה, וא"כ אין המצוה מגבלת בזמן, אלא דבזמן אחר אין אפשרות לקימה כלל, וזה לא חשיב מצות עשה שהזמן גרמא, ודו"ק.

קִטּוֹן שֶׁהַגְּדִיל תּוֹךְ יְמֵי הַסְּפִירָה

קִטּוֹן שֶׁהַגְּדִיל בְּתוֹךְ יְמֵי הַסְּפִירָה - יֵשׁ לְהוֹרוֹת לוֹ שֶׁלֹּא יִסְפָּר מֵעַת שֹׁנְעֵשָׂה 'בֵּר מִצְוֵה' בְּבִרְכָּה, אֲלֵא יִשְׁמַע אֶת הַבְּרָכָה מִן הַשְּׁלִיחַ צְבוּר וַיְכוּן לְצֵאת יְדֵי חוּבָה, וְכֵן יֵשׁ לְנַהֵג, וּמְכַל מְקוֹם אֵין לְמַחֹת בְּקִטּוֹן שֶׁהַגְּדִיל בִּימֵי הַסְּפִירָה וּמִמְשִׁיף לְסִפּוֹר גַּם אַחַר שֶׁהַגְּדִיל בְּבִרְכָּה.

הַטַּעַם, שֶׁהַסְּפִירָה שְׁסִפָּר בְּקִטְנוּתוֹ, בְּעַת שֶׁהָיָה פְּטוּר מִן הַמִּצְוֹת, אֵינָה מְצַטְרֶפֶת עִם הַסְּפִירָה שֶׁל יְמֵי הַגְּדִלוֹת, וְאֵין כָּאֵן 'תְּמִימוֹת'. כֵּן הֵבִיא בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (תַּפְּט ס"ק"כ) בְּשֵׁם הָרַב 'פְּרִי הָאָרֶץ, וְהֵבִיאוּ גַם כֵּן מִהַרִּי"י אֶלְגָּאִי בְּשֵׁלְמֵי צְבוּר' (דָּף רַחֲץ, ג), וּמִהַר"א עֲנִתְבִּי בְּחֻמְקָה וּמוֹסָר' (פְּסַח אוֹת קַמְט), וּמִהַר"ח פְּלֶאגִי בְּמוֹעֵד לְכָל חֵי' (סִי' ה' אוֹת ח'), וְכֵן הָעֵלָה מִהַר"שׁ עֲנִגִיל (שׁו"ת מִהַר"שׁ עֲנִגִיל ח"ז ס' קיב).

וְאֶפְלוּ מִצְוֹת חֲנוּךְ דְּרַבְּנָן - אֵינָה מְטַלֶּת עַל הַקִּטּוֹן אֲלֵא עַל אָבִיו, כֵּן דְּעַת רַשִׁי (בְּרִכּוֹת מו, א) וְהַרְמַב"ן בְּמַלְחָמוֹת (בְּרִכּוֹת פ"ג דָּף כ, ב) שֶׁקִּטּוֹן אֵינוֹ חַיֵּב בְּמִצְוֹת כָּלֵל, לֹא מִדְּאוּרֵיתָא וְלֹא מִדְּרַבְּנָן. וְכֵן כָּתְבוּ הַרִיטְב"א וְהַמְאִירִי (מַגְלָה יט, ב). וְכָתְבַּת הַכֶּסֶף מְשֻׁנָּה' (תַּמְצָ וּמִצָּה ו, י) שֶׁדְּעַת הַרְמַב"ם - כְּדַעַת הַרְמַב"ן בְּזָה.

וְהֵנָּה שֵׁיטַת תּוֹסְפוֹת (מַגְלָה יט, ב) שֶׁקִּטּוֹן חַיֵּב בְּמִצְוֹת מִדְּרַבְּנָן, וְהָיָה מְקוֹם לוֹמַר שֶׁהוֹאִיל וְסְפִירַת הָעֵמֶר בְּזָמַן הַזֶּה דְּרַבְּנָן, מֵה לִי 'דְּרַבְּנָן' שֶׁל קִטְנוֹת וּמֵה לִי דְּרַבְּנָן שֶׁל 'גְּדִלוֹת', וְהַכֵּל מְשֻׁף אַחַד.

אוּלָּם גַּם לְשִׁיטָה זוֹ הַדְּבָרִים אֲמוּרִים, שֶׁכֵּן מְצִיגוּ שְׂאִין קִטּוֹן יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת הַגְּדוּל יְדֵי חוּבָה בְּקִרְיַת הַמַּגְלָה, אֶפְלוּ שֶׁהִיא מִצְוֵה דְּרַבְּנָן, מִטַּעַם שֶׁלְּגַבִּי הַקִּטּוֹן הוּא 'תְּרֵי דְּרַבְּנָן' (חֲנוּךְ, וּקְרִיַאת הַמַּגְלָה) וְלְגַבִּי הַגְּדוּל - חַד דְּרַבְּנָן, וְאֵין תְּרֵי דְּרַבְּנָן מוֹצִיא חַד דְּרַבְּנָן. וְכֵן יֵשׁ לוֹמַר בְּעֵנִיגְנוּ: אֵין תְּרֵי דְּרַבְּנָן שֶׁל סְפִירַת הָעֵמֶר בְּקִטְנוֹת, מוֹצִיא חַד דְּרַבְּנָן שֶׁל

שֹׁנְשִׁים מְבָרְכוֹת עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהִזְמִן גְּרָמָא. לְאוּר זֹאת כָּתְבוּ פּוֹסְקֵי הַסְּפָרְדִּים (בְּרִכֵי יוֹסֵף תַּפְּט ס"ק כב; כה"ח שֵׁם אוֹת ט) שֶׁיֵּשׁ לְעַרְעֵר עַל אֵלוּ מִבְּנוֹת סְפָרְד הַנוֹהֲגוֹת לְסִפּוֹר הָעֵמֶר בְּבִרְכָּה, וּבִיּוֹתֵר הַזְּהִיר רַבְּנֵי יוֹסֵף חִיִּים זִיע"א בְּשׁו"ת 'רַב פְּעָלִים' (ח"א סוּד יִשְׂרָאֵל ס' יב) שֶׁעַל פִּי הַקְּבֵלָה נְשִׁים כָּלֵל לֹא תִסְפְּרֶנָּה, וְאֶפְלוּ שֶׁלֹּא בְּבִרְכָּה, שֶׁכֵּן לְפִי תוֹרַת הַסוּד - אֵין שְׂכִיחוֹת בְּחִינַת מִצְוֵה זוֹ אֲצֵל נְשִׁים כָּלֵל, וְהָרִי זוֹ כְּמִי שֶׁלֹּא עֲשֵׂתָהּ וְלֹא כְּלוּם, וְכֵן הַזְּהִיר הַגְּאוֹן רַבִּי אֶלְיָהוּ מִנֵּי זַצ"ל בְּזִכְרוֹנוֹת אֶלְיָהוּ' (מִן עֵמֶר אוֹת ג').

אוּלָּם מִבְּנוֹת אֲשֶׁכְּנֵז יֵשׁ שֶׁנִּהְיָה לְסִפּוֹר (אֲרַחוֹת רַבְּנֵי ח"ב עֲמוּד צד בְּבִית הַגֵּר"י קוֹנִיבְּסְקִי) וְיֵשׁ שֶׁלֹּא נִהְיָה לְסִפּוֹר (הַלִּיכוֹת שְׁלֵמָה תַּפְּלָה פ"ז אֲרַחוֹת הַלְכָה הָעֵרָה 95 בְּבִית הַגֵּר"שׁ ז' אוּרְבַּךְ) וְרָאָה מְשֻׁנָּה בְּרוּרָה ח"ה מִהַדוּרֵת דְּרָשׁוּ בְּמִלּוּאִים עֲמוּד 41.

קִטּוֹן בְּסְפִירַת הָעֵמֶר

קִטּוֹן - סוֹפֵר בְּבִרְכָּה, וְגַם אִם הַפְּסִיד יוֹם מִימֵי הַסְּפִירָה, רַשָּׁאֵי לְהַמְשִׁיף וְלְסִפּוֹר בְּבִרְכָּה.

אֵיִתָּא בְּגִמְרָא (חֲגִיגָה ו, א) "כֹּל הֵיכָא דְּגָדוּל מַחֲיִיב מִדְּאוּרֵיתָא, קִטּוֹן נְמִי מַחֲנִכִּינֵן לִיה מִדְּרַבְּנָן, וְכֹל הֵיכָא דְּגָדוּל פְּטוּר מִדְּאוּרֵיתָא, קִטּוֹן מִדְּרַבְּנָן נְמִי פְּטוּר". וְלְכַאוּרָה סְפִירַת הָעֵמֶר בְּזָמַן הַזֶּה שֶׁהִיא מִדְּרַבְּנָן לְדַעַת רַב הַפּוֹסְקִים - הָיָה מְקוֹם לְפָטֵר קִטּוֹן. וְכָבֵר עֲמַד בְּזָה הַגְּאוֹן חִיד"א בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סִי' תַּרְנִז ס"ג) לְעֵנִין נְעֻנּוּעַ לוֹלֵב בְּחַל הַמוֹעֵד מִדְּרַבְּנָן. אֲכֹ הָעֵלָה הָרַב עֲרַף הַשְּׁלַחַן (שֵׁם ס"ק"א) שֶׁיֵּשׁ מִצְוֹת חֲנוּךְ לְקִטּוֹן בְּכָל מִצְוֹת דְּרַבְּנָן, וְכֵן מִנְהַגְנוּ. וְכֵן כָּתְבַּת לְעֵנִין סְפִירַת הָעֵמֶר בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (תַּפְּט ס"ק"כ).

כְּאִמּוֹר, קִטּוֹן שֶׁהַפְּסִיד יוֹם מִימֵי הַסְּפִירָה רַשָּׁאֵי לְבָרֵךְ בְּשָׂאֵר יְמֵים, שֶׁכֵּן קִטּוֹן מַחֲבִיבִים לְחַנְכוֹ בְּמִצְוֹת וּבְבִרְכּוֹת וְאֵינוֹ מְזַהֵר עַל לָאו דְּלֹא תִשָּׂא' (תוֹס' ר"ה לַג, א).

בחיובים בין קטן לגדול, אין נחשב שנעשתה המצוה בְּרִצְף אֶחָד, וְחָסַר ב'תמימות'.

ולענין דין 'חנוף' בגדול - זהו באמת חדוש עצום, בודאי שיש לבעל דין לחלק ולומר שמצות חנוף נתחדשה בקטן ולא בגדול. ואכן מרו מופת הדור הביא בספרו 'חזון עובדיה' אחרונים רבים שמהם משמע שלא נאמר דין חנוף בגדול כלל.

חדושו של בעל 'שואל ומשיב'

והנה לכאורה, עד פה פשיטא לן דודאי לסוברים שספירת העמר בזמן הזה מדאורייתא, אין הקטן יכול להמשיך בברכה. אכן מצינו מתוך דברי הגאון 'שואל ומשיב' (רביעאה ח"ג סי' קכז) מקום לפקפק בהנחה זו.

דכתב יסוד מחדש: דעת בה"ג שהמפסיד יום אחד מן הספירה - אינו סופר יותר בברכה, אזלא לשיטות שספירת העמר בזמן הזה דרבנן זכר למקדש, וכאשר חסר ב'תמימות' - לא דמי למקדש, ובטלה המצוה (ושוב איפא אסור לא תשא מדאורייתא). אולם לשיטות דהוי מדאורייתא, כל לילה מצוה בפני עצמה, שפך דין מצוה הנמשכת ימים רבים להיות כל יום מצוה בפני עצמה.

ממילא, נמצא שאם קטן מחיב מדאורייתא כשיגדיל, גם יכול לברך, שכל לילה מצוה בפני עצמה.

אלא שדברי ה'שואל ומשיב' נסתרים מן העבדה, שמצינו ראשונים אשר מחד גיסא אוחזים כדעת בה"ג, ומאידך גיסא סוברים שספירת העמר בזמן הזה דאורייתא. כן דעת ראבי"ה, וכך משמע בתרומת הדשן (סי' לז), ואף רב יהודאי גאון סובר שהוא מדאורייתא (הובא בביה"ל ר"ס תפט), ומקבל בפי מחברים רבים שהוא מחבר ספר 'הלכות גדולות', נמצא שאין יסוד מבסס לסברת ה'שואל ומשיב'.

ספירת העמר בגדלות. וכן העלה הגאון רבי יוסף ענגיל זצ"ל בספרו 'ציונים לתורה' (דף יד) בשם חדושי הרי"ם.

והנה, הגרב"צ אבא שאול זצ"ל בשו"ת אור לציון (ח"א או"ח לו) פליג בזה, וסובר שקטן שהגדיל סופר בברכה, מתרי טעמי:

א. על פי מה שיסד שם, שגם לדעת בה"ג - אין מצות ספירת העמר כל הימים מצוה אחת ארפה, כפי שמקבל לומר, אלא גם הוא מודה שכל יום ויום מצוה בפני עצמה, אלא ש'רצף ימים' (מדין 'תמימות') הוא תנאי בספירה, דאם אדם אבד את הרצף, הינו שהחסיר יום - אינו יכול לספר מכאן ואילך. ממילא קטן אפלו שלא היה בר חיוב כלל, כיון שבפעל ספר והוא בתוך הרצף, יכול לספר מכאן ואילך בברכה כשיגדיל (שכן כל יום מצוה בפני עצמה כאמור, וה'תמימות' הוא תנאי - שקיים בעניינו).

ב. הביא בזה סברא מחדשת, דאף אם נאמר דספירה שספר בקטנותו לא מהניא ליה כשיגדיל, וכמאן דליתא דמי, מכל מקום מסתברא דכשם שאנו מצוים לחנוף הקטן למצוות כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה וירגל בקיום המצוות, הוא הדין נמי בגדול שהתחייב בחצי מצוה כשהגדיל, וכגון שהגדיל באמצעה, יתחייב לסימה מדרבנן. כלומר דאף אם נאמר דבכהאי גוונא פטור מהמצוה מדאורייתא - מכל מקום יש לחיבו במצוה מדין חנוף.

ומרן הגר"ע יוסף זיע"א ב'חזון עובדיה' (עמ' רכג), הביא דבריו והשיג עליהם, ותמה מנין לפרש 'תמימות' פרוש מחדש שכזה, ובפרט שקשה מכח סברא לחלק על חבל האחרונים שהבאנו, ולהכניס בספק ברכות ללא צורך. ואף לשיטת ה'אור לציון' עצמו, שהרצף הוא תנאי בברכה, יש לדון שדינו של ה'רצף' להיות פלו בחיוב, וכל עוד יש שני

קָטָן שֶׁהִגְדִיל - סְפִירַתוֹ בְּבִרְכָה מִטַּעַם סְפֵק סְפִיקָא

וְהֵנָּה, לְעֵיל הַזְכָּרָנוּ שְׁגַם אִם חֲנוּף בְּקָטָן דְּרַבְּנָן וְסְפִירַת הָעֵמֶר בְּזָמַן הַזֶּה דְּרַבְּנָן, לֹא יִבְרַךְ הַקָּטָן, מִכַּח כִּלְלָא דְּחַד דְּרַבְּנָן אֵינוֹ מוֹצִיא תְּרֵי דְרַבְּנָן. וְכֵן דַּעַת הַפּוֹסְקִים לְהַלְכָה. אִיבְרָא דְּמַצִּינוּ לְדַעַת הָרֵאב"ד וְהַרְשֵׁב"א (הוֹבָא בְּב"י ס' נג) וְכֵן הוּא דַּעַת בְּעַל הָעֵטוֹר וְהַרִיא"ז, דְּחַד דְּרַבְּנָן מוֹצִיא תְּרֵי דְרַבְּנָן, וְקָטָן רִשְׁאֵי מַעְקָר הַדִּין לְהוֹצִיא גְדוֹל יְדֵי חוּבָה בְּקִרְיַת הַמַּגְלָה.

מִמִּילָא מַצִּינוּ לְחַיֵּב קָטָן שֶׁהִגְדִיל בְּבִרְכָה מִטַּעַם סְפֵק סְפִיקָא: סְפֵק אִם כְּדַעַת הַבַּה"ג שְׁכָל יָמֵי הַסְּפִירָה מְצוּהָ אַחַת, אוֹ דִילְמָא כָּל יוֹם מְצוּהָ בְּפָנֵי עֲצָמָה, וְאִפְלוּ תַמְצִי לומר שֶׁהַכֹּל מְצוּהָ אַחַת - שְׁמָא כְּדַעַת רִאשׁוֹנִים הַנ"ל דְּחַד דְּרַבְּנָן (מִדִּין חֲנוּף) מוֹצִיא תְּרֵי דְרַבְּנָן, וְהַכֹּל נִחְשָׁב רִצְף אֶחָד. הֵא לָמָּה זֶה דוּמָה? לָמָּה שְׁכַתְּבַת מֶרֶן (ס' תַּפְט ס"ח), שְׁאִם הוּא מְסַפֵּק אִם דִּלְג יוֹם א' וְלֹא סִפֵּר יִסְפֹּר שְׁאָר יָמִים בְּבִרְכָה, מִשּׁוּם דְּהוּי סְפֵק סְפִיקָא שְׁמָא לֹא דִלְג, וְאִם תַּמְצִי לומר דִּלְג - שְׁמָא הַלְכָה כְּהַפּוֹסְקִים דְּסַבִּירָא לִיהַ כָּל לַיְלָה מְצוּהָ בְּפָנֵי עֲצָמָה.

אוּלָּם דְּחָה בְּשׁו"ת יַבֵּיעַ אָמַר (ח"ג או"ח כח) דְּאִין לומר כֵּן, שְׁהֵרִי נוֹדַע בְּשַׁעֲרֵים מַה שְׁהַעֲלוּ הָאֲחֵרוֹנִים דְּלֹא מְהַנִּי סְפֵק סְפִיקָא בְּבִרְכּוֹת. וְכִמוֹ שְׁכַתְּבַת הַגָּאוֹן לְחַם חֲמוּדוֹת (רִישׁ ה' צִיצִית אוֹת א) שְׁאִף בְּסַפֵּק סְפִיקָא לֹא יִצְאָנוּ מִיַּדֵּי סְפֵק בְּרִכּוֹת לְהַקֵּל. וְכֵן כָּתַב בְּסַפְרוֹ מִלְּבוּשֵׁי יו"ט (ס' יז). וְכֵן הֶעֱלָה הַגַּר"ד פֶּאֲרָדוּ בְּשׁו"ת מַכְתָּם לְדוֹד (חאו"ח ס' ג) וְהַאֲרִיף לְמַעֲנִיתוֹ בְּרִאיוֹת נְכוּחוֹת לְבַסֵּס כִּלְלָא זֶה. וְכֵן דַּעַת מֶרֶן הַחִיד"א בְּסַפְרֵי הַקְּדוּשִׁים. וְאִם כֵּן מִתְעוֹרְרַת הַשְּׁאֵלָה: כִּיצַד חַיֵּב מֶרֶן בְּסַפֵּק דִּלְג לְבָרַךְ מִטַּעַם סְפֵק סְפִיקָא? וְתַרְץ בְּמַכְתָּם לְדוֹד (שם), דִּישׁ לְצַרְף דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְרַבִּי"ה דְּסְפִירַת הָעֵמֶר בְּזָמַן הַזֶּה דְּאוֹרִיטָא, הוֹאִיל וְחַיֵּב בְּגוּף הַסְּפִירָה מִכַּח סְפִיקָא דְּאוֹרִיטָא

לְחוּמָא, יֵשׁ לְחַיֵּב גַּם בְּבִרְכָתָהּ, וְאֵע"ג דְּהַבְּרָכָה אֵינָה אֶלָּא מִדְּרַבְּנָן - שְׁפִיר סְמִכִינוּ לְבָרַךְ בְּסַפֵּק סְפִיקָא.

וּלְפִי זֶה, בְּנִדּוֹן דִּידָן מִמָּה נִפְשָׁךְ לֹא מְהַנִּי, אִי אֲזִלִּינוּ בְּתַר סְבִרַת הַפּוֹסְקִים שְׁסְפִירַת הָעֵמֶר בְּזָמַן הַזֶּה מִדְּרַבְּנָן, הֵא לֹא מְהַנִּי סְפֵק סְפִיקָא בְּבִרְכּוֹת, וְאִי מְצַרְפִּים דַּעַת הַפּוֹסְקִים דְּמִדְּאוֹרִיטָא - שׁוּב אִין הַקָּטָן מוֹצִיא אֶת עֲצָמוֹ לְכַשִּׁיגְדִיל לְכוּלֵי עֲלָמָא, דְּלֹא אֲתִי דְרַבְּנָן וּמִפִּיק דְּאוֹרִיטָא. מִשּׁוּם הַכִּי לֹא יוֹעִיל וְלֹא יִצִּיל סְפֵק סְפִיקָא הַנ"ל.

עוֹד יֵשׁ לְדַחוֹת דְּבִנְדוֹן דִּידָן אֶפְשָׁר לְהַעֲמִיד סְפֵק סְפִיקָא לְאִידָךְ גִּיסָא: סְפֵק אִם סְפִירָה בְּזָמַן הַזֶּה דְּאוֹרִיטָא (וְלְכוּלֵי עֲלָמָא אִין קָטָן שֶׁהִגְדִיל יְכוּל לְבָרַךְ) אוֹ דִילְמָא דְרַבְּנָן, וְאִפְלוּ תַמְצִי לומר לומר דְרַבְּנָן - שְׁמָא כְּהַפּוֹסְקִים שְׁאִין חַד דְרַבְּנָן מוֹצִיא תְּרֵי דְרַבְּנָן, וְאִם כֵּן מֵאִי חֲזִית. בְּפֶרֶט שֶׁהַבְּאֵנוּ דַּעַת הַפּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִים שְׁמַצּוֹת חֲנוּף מְטַלְתַּת עַל הָאֵב, וּמִמִּילָא אִין זֶה נִחְשָׁב אֶפְלוּ חַד דְרַבְּנָן. נִמְצָא סְפֵק סְפִיקָא הַנ"ל נֶפֶל בְּבִירָא.

לְכֵן מְסַקְנַת הַדִּין: רְאוּי לְהוֹרוֹת שְׁאִין לְקָטָן שֶׁהִגְדִיל בִּימֵי הַסְּפִירָה לְסַפֵּר בְּבִרְכָה אֶלָּא יִמְשִׁיף לְסַפֵּר בְּלֹא בְּרָכָה, אוּלָּם אִין לְמַחוֹת בְּקָטָן שֶׁהִגְדִיל בִּימֵי הַסְּפִירָה שְׁמַמְשִׁיף לְסַפֵּר בְּבִרְכָה.

סְפִירָה מְעֻמָּד

הַסְּפִירָה לְכַתְּחֵלָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת מְעֻמָּד, וְלִמְדוּ זֹאת רְבוּתֵינוּ מִמָּה שְׁכַתְּבוּ בַּתּוֹרָה (דְּבָרִים טז, ט): "מִהַחֵל חֲרַמְשׁ בְּקָמָה תַּחֵל לְסַפֵּר שְׁבַעַה שְׁבַעוֹת", וְדַרְשׁוּ 'אֵל תִּקְרִי בְּקָמָה אֶלָּא בְּקוּמָה', וְאִם מָנָה מִיִּשְׁבַּב יִצָּא. מִי שֶׁהוּא זָקֵן, חוּלָה, אָנוּס - שְׁעַת הַדַּחַק כְּדִיעֲבַד דְּמִי, וּמִתַּר לוֹ לְסַפֵּר בִּישִׁיבָה לְכַתְּחֵלָה.

דְּרָשָׁה זוֹ מְקוּרָה ב'פְּסִיקָתָא זוֹטְרָתָא' (פְּרַשְׁתָּא אָמַר). וְכֵן הוּא ב'מְדַרְשׁ תַּנְאִים עַל סִפְרֵי דְבָרִים'

לְכָל חַי' (ס"ה ה' אות יט), וְכָךְ הַמְנַהֵג בְּכָל
הַמְקוֹמוֹת.

קִיּוֹם הַמְצִיָּה בְּצַבּוֹר (ב)

רְאוּי לְהִדְר וְלִסְפֹּר 'בְּרַב עִם', כְּמֵאמֹר הַכְּתוּב
'בְּרַב עִם הַדְּרַת מְלֶךְ', וְעִנְיָן זֶה מִתְקַיֵּם כְּאֲשֶׁר
הַסְפִירָה נֶאֱמַרְתָּ יַחַד עַל יְדֵי כָּלֶם. מִמִּילָא מִי
שֶׁהֶאָרִיף בַּתְּפִלָּה שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה, וְכִשְׁסִיִּם -
מִתְחִילִים הַצַּבּוֹר לִסְפֹּר, עֲדִיף שֶׁיִּדְלַג עַל
אֲמִירַת 'לְשֵׁם יַחֲוֹד' וְיִסְפֹּר עִם הַצַּבּוֹר יַחַד,
מֵאֲשֶׁר שֶׁיִּצְטָרֵף לִסְפֹּר אַחֵר שֶׁסִּיְמוּ.

אִף עַל פִּי שֶׁפֶסֶק מְרוֹן לְהִלְכָה (או"ח ס, ד)
'מְצוּוֹת צְרִיכוֹת כְּוֹנָה', רְאוּי לְחוּשׁ בְּסִפְק בְּרִכּוֹת
לְדַבְּרֵי הָאוֹמֵר 'אֵין צְרִיכוֹת כְּוֹנָה', וְלִכְּוֹן טוֹב
לְהַתְנוּת בַּתְּחִלָּה יָמֵי הַסְפִירָה בְּפְרוּשׁ: הַרְיָנִי
מִכּוֹן בְּכָל לַיְלָה מְלִילוֹת הָעֵמֶר, שֶׁלֹּא לְצִאת
יְדֵי חוֹבַת הַבְּרָכָה וְהַסְפִירָה שֶׁל הָעֵמֶר בְּשִׁמְיעַת
הַשְּׁלִיחַ צַבּוֹר אוֹ כָּל אָדָם אַחֵר, אֲלֵא רַק
בְּבִרְכַת וּבִסְפִירַת הָעֵמֶר שֶׁאֶסְפֹּר בְּעַצְמִי.

כְּתַב בְּשֶׁלְחָן עֶרְוֶף הַגַּר"ז (תפ"ט, יב): "וְאֶפְלוּ
לֹא סִפֵּר עִמָּהֶם כָּלֶל אֲלֵא שֶׁשָּׁמַע הַסְפִירָה
מִן אֶחָד וּמִן הַצַּבּוֹר שֶׁסִּפְרוּ וְלֹא נִתְכַּוֵּן כָּלֶל
לְהוֹצִיא, וְגַם הוּא לֹא נִתְכַּוֵּן לְצִאת בְּשִׁמְיעָה
זוֹ אֲלֵא שֶׁשָּׁמַע לְפִי תָמוּ לֹא יִבְרַךְ כְּשֶׁיִּסְפֹּר
בְּלַיְלָה שֶׁהַשׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה, וְאֶפְלוּ אִם הָיָה
מִחֻשָּׁב אֵין אֲנִי מִתְכַּוֵּן לְצִאת בְּסְפִירָה זוֹ אֵין
זֶה כְּלוּם לְהָאוֹמְרִים שֶׁמְצוּוֹת אֵין צְרִיכוֹת
כְּוֹנָה כָּלֶל אֲלֵא אִם כֵּן מִחֻשָּׁב אֲנִי מִתְכַּוֵּן
שֶׁלֹּא לְצִאת בָּהּ."

וְהִנֵּה לְמִקְרָא חֲמֵרָא זוֹ מִתְעוֹרְרַת שֶׁאֵלֶּה,
כִּיצַד זֶה נִהְיָ שֶׁהַשְּׁלִיחַ הַצַּבּוֹר מְבָרֵךְ וְסוֹפֵר,
וְשׁוֹב מְבָרֵכִים וְסוֹפְרִים כָּל הַקְּהָל, וּמִדּוּעַ אֵין
חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּצְאוּ מִצַּד שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה?

וּבִישׁוּב הָעִנְיָן, מְצִינּוּ סְבָרָא בְּרֵאשׁוֹנִים,
שֶׁבְּמִקּוֹם שֶׁבְּשַׁעַת שְׁמִיעָה מִתְכַּוֵּן הָאָדָם לְבָרֵךְ
שׁוֹב - הוּי כְּאֵלוֹ הֵיטָה מִצְדוֹ כְּוֹנָה לְהִדְיָא
שֶׁלֹּא לְצִאת, כֵּן אֵיטָא בְּתַלְמִידֵי רַבְנּוּ יוֹנָה

(דְּבָרִים שֵׁם): "בְּקִמָּה תַּחֲלֵל לִסְפֹּר - אֵל תִּקְרָא
בְּקִמָּה אֲלֵא בְּקוֹמָה, מִכָּאן שֶׁאֵין מְבָרֵכִין עַל
סְפִירַת הָעֵמֶר אֲלֵא מְעַמְד", וְהוֹבָאָה בְּפוֹסְקִים:
הַרְא"ש (סוף פְּסָחִים), וְשַׁבְּלֵי הַלֵּקֵט (ס"ה ר"ד);
שְׁסוּ, וְסִפֵּר הָאֲשִׁכּוֹל (ח"א ע"ה נה), וְעוֹד. וְעַל
כָּל פְּנִיִם נִרְאָה שֶׁאֵינָה אֲלֵא אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא,
וּבְדִיעַבְד שֶׁפִיר דְּמִי.

קִיּוֹם הַמְצִיָּה בְּצַבּוֹר (א)

מְצוּהָ עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לִסְפֹּר סְפִירַת הָעֵמֶר
בְּעַצְמוֹ, וּמִכָּל מְקוֹם אִם נִתְכַּוֵּן לְצִאת יְדֵי חוֹבָה
בְּסְפִירַת הַש"ץ, וְהַש"ץ מִתְכַּוֵּן לְהוֹצִיא, יוֹצֵא
יְדֵי חוֹבָה מִדִּין שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה. וְנוֹהֲגִים שֶׁשְּׁלִיחַ
הַצַּבּוֹר מְבָרֵךְ וְסוֹפֵר תְּחִלָּה בְּקוֹל רֹם, וְהַקְּהָל
עוֹנֶה אַחֲרָיו.

אֵיטָא בְּמִנְחוֹת (ס"ה ב): "תָּנוּ רַבְּנָן, וְסִפְרַתֶּם
לְכֶם, שֶׁתְּהֵא סְפִירָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד", וְכֵן
דָּרְשׁוּ בְּסִפְּהָ (מג, א): "וְלִקְחַתֶּם לְכֶם, שֶׁתְּהֵא
לְקִיחָה בְּיַד כָּל אֶחָד וְאֶחָד". וְלִעֲנִין לְצִאת
מִדִּין שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה - כֵּן הָעֵלוּ הַפּוֹסְקִים, עִין
מג"א תפ"ט ס"ב, וּבִיה"ל שֵׁם, שֶׁמְהַיֵּי לְצִאת
מִדִּין שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה, הוּוּ בְּבִרְכָה וְהוּוּ בְּסְפִירָה.

וְהַגָּאוֹן הַרְא"ש"ל רַבִּי יַעֲקֹב שְׂאוּל אֶלְיָשֶׁר
זצ"ל, מַעֲיֵד בְּשׁו"ת יִשָּׂא אִי"ש (או"ח ה')
שֶׁמִּיָּמִים יְמִימָה הָיָה הַמְנַהֵג בִּירוּשָׁלַיִם
שֶׁהַקְּהָל מְבָרֵכִים תְּחִלָּה, וְשְׁלִיחַ הַצַּבּוֹר
לְאַחֲרֵיהֶם. אוּלָם מְנַהֵג זֶה הִבִּיא רַבִּים לְיַדֵּי
מְכַשְׁלָה, שֶׁכֵּן הָיוּ מִהֶמוֹן הָעַם שֶׁטּוֹעִים
בְּסְפִירַת הַיּוֹם הַנִּכּוֹן. לְכֵן תִּקְנּוּ גַבְּאֵי וּפְרָנְסִי
בְּתֵי הַכְּנִסְיוֹת, שֶׁיְהִי הַחֲזוֹן סוֹפֵר תְּחִלָּה וְלְאַחֵר
מִכּוֹן הַצַּבּוֹר, וְכֵן לֹא יְבוֹאוּ לְיַדֵּי מְכַשׁוֹל, שֶׁכֵּן
יִשְׁמְעוּ תְּחִלָּה מִפִּי שְׁלִיחַ הַצַּבּוֹר מִהוּ הַיּוֹם
הַמְדִּיק. וְכָתַב שְׂאָף עַל פִּי שֶׁבִטְלוּ מְנַהֵג
קְדָמוֹן, לֹא מְחָה בָּהֶם הוֹאִיל וְכּוֹנְנָתֶם לְשֵׁם
שְׁמַיִם, וְכִדִּין עָשׂוּ לְתַקּוֹן הַמְּעוֹת.

וְכֵן מִשְׁמַע מִתְּשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א שֶׁכֵּן הָיָה מְנַהֵג
מִקּוֹמוֹ, וְכֵן פֶּסֶק מֵהַר"ח פְּלָאג'י זצ"ל בְּמִוֵּעַד

היא מדרבנו, וספק דרבנו לקולא. אבל קדם שקיעת החמה, אינו זמן ספירה כלל, ואפלו בערב שבת אחר שקבלו שבת - אין לספר ספירת העמר קדם שקיעת החמה.

כן מבאר בתוספות (מנחות סו, א) שגם בספק חשכה יכולים לברך ולספר ספירת העמר, מטעם ספק דרבנו לקולא, וכן כתבו עוד ראשונים. וכן דעת מרן (תפס, ב-ד) שכתב רק שהמדקדקים אינם סופרים עד צאת הכוכבים, וכן ראוי לעשות. מוכח שמדינא יכולים לספר בבין השמשות.

תנאי בספירת העמר

התפלל עם הצבור ערבית, וסימו להתפלל בין השמשות, אם רוצה להיות מן המדקדקים ולספר אחר צאת הכוכבים, אבל מאידך גיסא חושש שמא בביתו לבדו עלול לשכח, רשאי לספר בלי ברכה בבית הנכנסת, ולעשות תנאי, וכך יאמר: אם אזכר כשאגיע לביתי לספר בצאת הכוכבים - פונתי שלא לצאת ידי חובה בספירה הזאת, ואם לא אזכר לספר כשאגיע לביתי בצאת הכוכבים - הריני יוצא בספירה זו שאני סופר עכשו. וכשיגיע לביתו (אמר צאת הכוכבים) - יספר בברכה.

כן פסק מרן השו"ע בסימן תפט סעיף ג', ובמג"א ומ"ב (סקט"ז). ואף על פי שבשעה שסופר בביתו - נמצא אינו סופר ברב עם, עדיף לדקדק בהדור 'המדקדקים' של זמן הספירה, שהוא הדור בגוף המצוה וגדריה, מאשר הדור חיצוני של 'ברב עם'. ועל דרך זו כתב הגאון רבי עקיבא איגר (או"ח סי' מו) שהמתפלל עם הצבור ירא שמא יעבר זמן קריאת שמע, יכון בדרך תנאי קדם קריאת שמע דקרננות, ויאמר: אם יעבר הזמן - הריני יוצא ידי חובה בקריאה זו, ואם לא יעבר - לא אצא ידי חובה בקריאה זו, אלא בקריאת שמע שאמר בברכותיה.

(ברכות ו, א) בשם רבנו שמואל, גבי הבדלה, שנהגו לשמע בבית הנכנסת ואעפ"כ מברכים בבית שנית, שכן בשעת שמיעה - היתה פונתם לחזר ולהבדיל בבית, והוי כאלו פונו להדיא. ונראה שכן דעת מרן (או"ח ו, ד) לגבי העונים אמן על ברכות השחר ששומעים מפי חבריהם, דרשאים לברך בעצמם מן הטעם הנ"ל.

ועל כל פנים ודאי טוב להתנות להדיא, כמו שהזכרנו בהלכה.

ספירה בכל לשון ובלא הבנה

ספירת העמר - רשאי לאמרה בכל לשון שהוא מבין, והאומר בלשון הקדש ואינו מבין - לא יצא, וצריך לחזר ולאמרה בלשון שהוא מבין בלא ברכה.

כן העלה המג"א (סק"ב) שגם בלשון הקדש לא יצא אם לא מבין, דאין זו ספירה כיון שלא ידע מאי קאמר. אבל היעב"ץ בשו"ת שאלת יעב"ץ (סי' קלט) וכן בספרו מור וקציעה (סי' תפט) חלק על דברי המגן אברהם, וכדעתו העלה בשו"ת פני מבין (או"ח סי' קלב אות א), וכן העלה מהר"י עי"אש בסוף ספר 'שבט יהודה' (דף מא, ב), עין שם.

זמן הספירה

לכתחלה - זמן ספירת העמר משעת צאת הכוכבים, וכך נוהגים המדקדקים להמתין ולא לספר לפני הזמן הזה. ומי שלא הספיק לספר בתחלת הלילה - הולך ומונה כל הלילה עד עלות השחר.

סימו תפלת ערבית בתוך זמן בין השמשות, ואם ימתינו הצבור ולא יספרו עד צאת הכוכבים קים חשש שמא חלק מהמתפללים ישכח לספר בבית - רשאים לספר בזמן בין השמשות, לפי שבזמן הזה ספירת העמר

מְנַהֲגֵי הַסְפִירָה

יש נוהגים לספור בתפלת ערבית אחר קדיש תתקבל, ויש לזה סיוע מדברי רב האי גאון ב'ארחות חיים' (אות ד') ויש בזה מנהגים שונים: יש הנוהגים בין 'ברכו' ל'עלינו לשבח', ויש נוהגים אחר 'שיר המעלות'. ומנהג ירושלים לספור אחר עלינו לשבח, וכן נכון לנהג גם על פי הקבלה.

לאחר הספירה אומרים: 'הרחמן הוא יחזיר עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו אמן' [ויש שאומרים: 'הרחמן הוא יבנה לנו בית המקדש ויחזיר העבודה למקומה במהרה בימינו אמן']. שכן הספירה היא זכר למקדש.

אמירת 'למנצח בנגינות'

בספר 'שלמי חגיגה' (דף רחצ, ג) הביא משם מהר"י צמח ב'נגיד ומצוה': במ"ט ימים אלו מכוון במ"ט תבות שיש במזמור 'אלקים יחננו ויברכנו', ובמ"ט אותיות בפסוק 'ישמחו וירננו לאמים', תבה ואות בכל לילה. וצריך לומר כל המזמור בספירת העמר.

עוד שם: 'מצאתי כתוב בשם אגרת הרמב"ן, שכל ימי העמר כשאומרים ברכת כהנים, אם יאמר היחיד מזמור למנצח בנגינות בצורת המנונה - יצליח במעשיו, ולא יהיה נזק כל היום. וסיים: וטוב לאמרו בכל יום, והאמרו בצורת המנונה בכל יום בהנף החמה לא יקרה לו שום מקרה רע, וכאלו הדליק המנונה בבית המקדש".

והקשה על זה ב'חזון עובדיה' (יו"ט עמוד רלו), מהא דאיתא בסוטה (מ, א) על כיוצא בזה:

כל האומרים אינו אלא טועה, כלום יש עבד שמברכו רבו ואינו מסביר לו פנים? והינו שאינו מאזין לו. ומשם למדנו שאסור לומר שום דבר בשעת ברכת כהנים, וצ"ע.

ושוב כתב שראה בספר 'דרו ישרה' להגאון רבי ראובן בן אברהם ז"ל (הנדפס מחדש בשנת תשנ"ח ע"י ישיבת שובי נפשי עמ' נ) ושם כתוב: "שכל האמרו אחר ברכת כהנים בבקר בכל ימי הספירה יהיה מצליח במעשיו ולא יאנה לו כל און", מבאר מזה שאין הפונה על ברכת כהנים בשעה שנושאים כפיהם לברוך את ישראל, אלא אחר ברכת כהנים שאומרים אחר ברכות השחר וברכות התורה. ונחה גם שקטה הארץ.

המתנה ל'צאת הכוכבים'

מנהג יפה אף נעים שבמים אלו ימתינו בין מנחה לערבית, בפרט בבתי כנסיות שנוהגים להתפלל ערבית קדם צאת הכוכבים, כדי לקיים מצות ספירת העמר בזמנה. וראוי לנצל את הזמן לשמיעת דברי תורה ומוסר מפי תלמיד חכם, וביחוד ב'פרקי אבות' שהוא דבר הלמד מענינו. נמצא מצוה גוררת מצוה, שכדי לקיים מצוה מן המבחר אחר צאת הכוכבים, לומדים תורה ברבים. וראוי לעשות כן בכל קהל. וכל המזכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו.

דלג ספירת יום אחד

שכח או הזיד ולא ספר ספירת העמר לילה אחד - אם נזכר ביום, יספר ביום בלא ברכה, ומכאן ואילך יכול לשוב למנות בברכה. ואם לא נזכר ביום אינו יכול יותר לברך על ספירת

ב. שצריך לכלל עצמו בבנין בית המקדש, ויש טעם בזה על פי הסוד, כן כתב הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א בספרו 'תורה בציון' (עמ' נה).

ג. אמנם עין בשו"ת אבני לוי להרה"ג אלמוג לוי שליט"א (ח"א סי' כח עמודים קעט-קפז) שהעיר אחר נשיקת עפר כפות רגליו הקדושות של מרן מופת הדור זיע"א, דלשון הרב שבט מוסר (פל"א אות יא) שהביא ממנוורת המאור בשם אגרת הרמב"ן הנ"ל: "לאמרו בימי העמר כששליח צבור אומר ברכת כהנים יאמר היחיד למנצח בנגינת מזמור שיר עד אפסי ארץ ויצליח במעשיו". וכן מפרש ב'ילקוט מעם לועז למהר"י כולי (פרשת אמר עמ' רעט): "אחר ברכת כהנים שאומרים כהנים שחרית". וגם בלשון הרב 'דרו ישרה': ברכת כהנים בבקר, וכתב לישיב באפן אחר הקשיא ממסכת סוטה מ. באפן אחר, ועין שם שהאריך.

ובאור הדברים מטעם ספק ספיקא, שמא כהסוברים שכל יום מצוה בפני עצמה, וגם אם תמצוי לומר שהכל מצוה אחת - שמא ספירת יום הוי ספירה.

ספקות בספירת העמר

קם באשמרת הבקר ומסתפק אם עדיו לילה או יום - יכול לספר בברכה, מטעם ספק ספיקא, שמא לילה הוא, וגם אם תמצוי לומר יום - שמא להלכה ספירת יום מהני. וכן פסק בשו"ת מהר"ש ענגיל (סי' מח).

הבא לספר ספירת העמר, ונסתפק אם ספר בלילה הקודם או דלג - סופר בברכה (שו"ע תפ"ט, ח) מטעם ספק ספיקא: שמא הלכה כסוברים שכל לילה מצוה בפני עצמה, וגם אם תמצוי לומר שהכל מצוה אחת - שמא ספר בלילה הקודם.

שכח בליל שבת לספר ספירת העמר, וקבל שבת מבעוד יום - סופר בלא ברכה, ואחר כך ימנה בליל שבת בברכה, וכן בשאר הלילות ימנה בברכה. (שו"ת זרע אמת (סי' סו) שלמי צבור (דף רח"ץ אות כט) שו"ת רבי ידידיה טיאה וי"ל (או"ח סי' לט) ועוד).

היה עומד בבין השמשות, ונזכר שלא ספר אמש, יספר מיד את הספירה של אמש בלי ברכה, ולאחר צאת הכוכבים יספר את הספירה של היום בברכה. ובאפן הזה נכון להזהר שלא יספר עמר בשאר הלילות אלא אחר צאת הכוכבים, שלא יראה כתרתי דסתר. אף זה (שיכול לברך מכאן ואילך) הוא מטעם ספק ספיקא, שמא לא בעינן תמימות, וגם אם בעינן תמימות - שמא מהני ספירת יום, וכבר מנה באותו יום, דבין השמשות הוי ספק יום, ושוב הוי תמימות.

ואם נזכר לאחר צאת הכוכבים של הגאונים, שהוא 'בין השמשות' של רבנו תם, אינו יכול לסמוך על זה ולצרף ספירתו לספק שמא

העמר, אלא יספר בלא ברכה משום שחסר לו ב'תמימות'. וכן הדין אם חסר כמה לילות, אם ספר (בכולן) ביום - חוזר ומברך, ואם חסר יממה אחת - שוב אין חוזר ומברך, אלא חיב להמשיך לספר בלא ברכה וכן פסק בשו"ע (תפ"ט, ח), וטוב לומר בלא ברכה את הימים שחסר קדם כגון לומר 'אתמול היה כף לעמר והיום כף לעמר' (כסברת הר"ץ גיאת בתרוצו השני והובא בבאור הלכה שם ד"ה סופר בשאר הימים).

ומנהג נכון בירושלים ת"ו וגלילותיה לספר בכל יום בבית הכנסת שחרית בלא ברכה, שאם אחד שכח לספר בלילה, יועיל לו שמכאן ולהבא יספר בברכה.

דעת בה"ג המפרסמת (הובא בתוס' מגלה כ, ב ומנחות סה, א) שהמפסיד לילה אחד שוב לא יספר בשאר לילות, מפני שחסר ב'תמימות תהינה', וכן הביא הר"ן (סוף פסחים) בשם רב יהודאי גאון. אולם הביא שם שרב האי גאון סובר שאם נזכר וספר ביום, חשיב תמימות וממשיך לספר. ודיק הבית יוסף (סי' תפ"ט) מדבריו, שאם לא ספר ביום - יודה לרב יהודאי שלא יספר עוד. והתוספות (מנחות שם) תמהו על דברי בה"ג, ואף הרא"ש (פסחים ס"ס מא) הביא דעת ר"י שכל לילה מצוה בפני עצמה. ופסק מרן השלחן ערוך (תפ"ט, ח) שהמפסיד יום אחד סופר בשאר הימים בלי ברכה (דהינו שלפחות יספר, כדי להרויח שיטת התוספות, אבל לא יברך מחשש לדעת הבה"ג).

עוד נחלקו בה"ג ורבנו תם אם ספירת העמר ביום מהני, דעת בה"ג דמהני, ודעת רבנו תם דלא מהני. ופסק מרן (שם סעי' ז) שהשוכח לספר בלילה יספר ביום בלא ברכה. וכתב המשנה ברורה שממשיך וסופר בברכה בשאר הלילות.

וכן מבאר בתרומת הדשן (סי' לז) דאנן נהגינן כבה"ג (שאם הפסיד אינו מברך יותר), אלא אם כן ספר ביום, שאז ממשיך וסופר בברכה.

כְּתִיבַת מִנְיַן הַיָּמִים לְעֵמֶר

כְּתַב בְּמִכְתָּב 'הַיּוֹם כֶּךָ וְכֶךָ לְעֵמֶר', וְשָׁכַח לְסַפֵּר בְּפִי. רִשְׁאֵי לְסַפֵּר בְּשֶׁאֵר יָמִים בְּבִרְכָה.

דַּעַת רַבִּים מִהַפּוֹסְקִים שֶׁכְּתִיבָה חֲשׂוּבָה כְּדָבוֹר, עֵינַי שׁוֹ"ת קוֹל אֲלֵיהֶוּ (חֶלֶק א' או"ח ל') וְהוֹכִיחַ זֹאת מִמָּה שֶׁפָּסַק מֶרֶן (או"ח ס' מז) שֶׁהַכּוֹתֵב צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּרִכּוֹת הַתּוֹרָה, וְכֵן הָעֵלּוּ עוֹד אַחֲרוֹנִים, וּמְכַלְלִים הַחֲתָם סוֹפֵר זצ"ל. אַכֵּן דַּעַת הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֵר (ס' כט) שֶׁלֹּא מוֹעֵלֶת סְפִירַת הָעֵמֶר בְּכְתִיבָהּ, וְכֵן דַּעַת 'בְּרַפְּי יוֹסֵף' (ס"ק יד). וּמִכָּל מְקוֹם רְאוּיָה שִׁיטָּה זֶה לְהַצְטַרֵּף לְסַפֵּק סְפִיקָא אִם לֹא סֵפֶר בְּפִי אוֹתוֹ הַיּוֹם, שֶׁמָּא כָּל לַיְלָה מִצְוָה בְּפִנֵּי עֲצָמָה, וְאִם תִּמְצִי לֹאמַר שֶׁלֹּא - שֶׁמָּא כְּתִיבָה כְּדָבוֹר.

כְּתַב מִנְיַן יָמִים וְלֹא כְּתַב מִנְיַן שָׁבוּעוֹת - לְעֵנְיֵן צְרוּף 'כְּתִיבָה כְּדָבוֹר' לְסַפֵּק סְפִיקָא, לְכַאוּרָה תִּלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא דְרַבּוּוֹתָא אִם מִנְיַן הַשָּׁבוּעוֹת הוּא לְעִיכּוּבָא, לְדַעַת מַהר"ש הַלּוֹי (בְּתִשּׁוּבָה ס' ה') הוּא לְעִיכּוּבָא, וְלְדַעַת הַכִּנְסֵת הַגְּדוּלָה (הַגַּב"י אוֹת ד') אֵינוֹ מְעַכֵּב וּבְדִיעֵבֵד יֵצֵא. וּבְשׁוֹ"ת אַגּוּרָה בְּאֶהֱלֵךְ הָעֵלָה דְבְדִיעֵבֵד יָכוֹל לְמַנּוֹת מִכָּאן וּלְהֵבֵא בְּבִרְכָה. אַע"ג דְּאֵיכָא תַרְתִּי לְרַעוּתָא, וּמַעֲתָה יֵשׁ כָּאן מַעֲיֵן סַפֵּק סְפִיקָא לְחֻמְרָה (סַפֵּק אִם כְּתִיבָה כְּדָבוֹר, וְגַם תִּמְצִי לֹאמַר שֶׁכְּתִיבָה כְּדָבוֹר - סַפֵּק דִּילְמָא מִנְיַן שָׁבוּעוֹת מְעַכֵּב) כְּבָר הָעֵלָה מֶרֶן מוֹפֵת הַדּוֹר בְּאַרְךָ (עַמ' רַלֵט - רַמב"ם) שֶׁלֹּא מְהִינֵי סַפֵּק סְפִיקָא לְחֻמְרָא בְּמִצְוָה דְרַבְּנָן שֶׁל סְפִירַת הָעֵמֶר.^ד

[עוֹד יֵשׁ לְהַעִיר, שֶׁאֶפְלוּ שֶׁלֹּא כִּנּוֹן בְּכְתִיבַתּוֹ לְשֵׁם מִצְוָה, יֵשׁ לְסַמֵּךְ לְעֵנְיֵן זֶה עַל הַפּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִים 'אֵין צְרִיכּוֹת כּוֹנֵה', שׁוֹ"ע הַגַּר"ז

סֵפֶר בַּיּוֹם, וְאֶפְלוּ שֶׁמִּנְהַגּוֹ הַקְּבוּעַ לְהוֹצִיא אֶת הַשַּׁבָּת כְּדַעַת רַבְּנֵינוּ תָּם, וּמִכָּאן וְאֵילָךְ סוֹפֵר בְּלֹא בְּרָכָה, כְּמִי שֶׁהִפְסִיד אֶת הַסְּפִירָה יָמָּה שְׁלֵמָה. שֶׁכֵּן פִּשְׁטַּת הַמִּנְהַג בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל כְּדַעַת הַגָּאוֹנִים, דְּלֹא כְּרַבְּנֵינוּ תָּם.^ד וְכֵן פָּסַק בְּשׁוֹ"ת מִנְחַת יִצְחָק (ח"ט סו"ס נז).

הִרְהוּר בְּסְפִירַת הָעֵמֶר

סְפִירַת הָעֵמֶר - צְרִיכָה לְהִיּוֹת בְּדָבוֹר פֶּה, אֲבָל בְּהִרְהוּר לֹא יֵצֵא דְקִיּוּמָא לֵן 'הִרְהוּר לֹא כְּדָבוֹר דְּמִי' (בְּאוֹר הַלֶּכֶה ס' תַּפְט), וְאִם הִרְהוּר בְּלִבּוֹ, יָכוֹל וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ אַחֲרֵי כֶּךָ וְלְסַפֵּר סְפִירַת הָעֵמֶר בְּבִטּוּי שְׁפָתַיִם, שֶׁכֵּן אֲסוּר בְּרִכָּה שְׂאִינָה צְרִיכָה - אֵינוֹ אֵלָּא בְּדָבוֹר פֶּה, וְנִפְקָא מִקְרָא דְכְּתִיב 'וְבַל אֲשָׂא אֶת שְׂמוֹתֵם עַל שְׁפָתַי'. אֲמַנָּם אִם שָׁכַח וְלֹא סֵפֶר כָּלֵל בְּפִי בְּלַיְלָה וּבַיּוֹם שֶׁלֹּא אַחֲרָיו, אִף עַל פִּי כֵּן מִמְשִׁיף לְסַפֵּר בְּשֶׁאֵר לַיְלוֹת בְּבִרְכָה מִטַּעַם סַפֵּק סְפִיקָא, שֶׁמָּא 'הִרְהוּר כְּדָבוֹר דְּמִי' וְחָשִׁיב שֶׁסֵּפֶר, וְאִם תִּמְצִי לֹאמַר שֶׁאֵינוֹ כְּדָבוֹר שֶׁמָּא הִלְכָה כְּמָאן דְּאָמַר כָּל יוֹם מִצְוָה בְּפִנֵּי עֲצָמָה, וְלְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעַ לְאֲזִינוֹ, סֵפֶר וְלֹא הַשְׁמִיעַ לְאֲזִינוֹ יֵצֵא.

כֵּן שֶׁמַּעֲנֵנוּ מִפִּי מֶרֶן הַרַאש"ל רַבִּי יִצְחָק יוֹסֵף שְׁלִיט"א, שֶׁשִּׁיף לְצָרֵף גַּם כֵּן שִׁיטַת הַסּוֹבְרִים 'הִרְהוּר כְּדָבוֹר דְּמִי' לְסַפֵּק סְפִיקָא, דִּהֵינּוּ אִם שָׁכַח לְסַפֵּר לַיְלָה אַחַד וְהִרְהוּר בְּלִבּוֹ, יָכוֹל לְסַפֵּר לְמַחֲרַת בְּבִרְכָה, שֶׁמָּא הִלְכָה כְּסוֹבְרִים שֶׁכָּל לַיְלָה מִצְוָה בְּפִנֵּי עֲצָמָה, וְגַם אִם תִּמְצִי לֹאמַר שֶׁהַכָּל מִצְוָה אַחַת - שֶׁמָּא עֵלָה לוֹ הִרְהוּר כְּסְפִירָה. [הַגַּם שֶׁלֹּא הַזְכִּיר כֵּן בְּחֻזּוֹן עוֹבְדֵיהֶ'. וְזֹאת דְּלֹא כְּפִי שֶׁכְּתַב בְּסֵפֶר 'כִּי בֹא מוֹעֵד', שֶׁהֵבִין מִפְּשׁוּטוֹת דְּבַרֵּי הַחֻזּוֹן עוֹבְדֵיהֶ', שֶׁאֵין מִצְטַרֵּף הִרְהוּר כְּדָבוֹר לְסַפֵּק סְפִיקָא].

ד. וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְעֵינֵינוּ, מִדּוּעַ לֹא נִצְרָף דַּעַת רַבְּנֵינוּ תָּם לְסַפֵּק סְפִיקָא, שֶׁמָּא בְּכָל יוֹם מִצְוָה בְּפִנֵּי עֲצָמָה, וְאֶפְלוּ תִּמְצִי לֹאמַר שֶׁלֹּא - שֶׁמָּא סֵפֶר בְּזִמְנוֹ יוֹם אֲלִיבָא דְרַבְּנֵינוּ תָּם. וְשֶׁאֲלַתִּי בְּזֶה לְמוֹ"ר מֵרַבִּי גְרִיָה דְרַבִּינָא מֶרֶן הַרַאש"ל שְׁלִיט"א וְהַשִּׁיב לִי שֶׁאֲכֵן יֵשׁ לֹאמַר סַפֵּק סְפִיקָא בְּזֶה מִטַּעַם הָאֲמוּר.

ה. וְאִף שֶׁבַחזוּ"ע (עַמ' רַכז), הַבְּאֵנוּ דְּבָרֵינוּ לְעִיל) נִקְטַב בְּפִשְׁטוֹת גַּבִּי קֶטֶן שֶׁהַגְּדִיל תּוֹךְ יָמֵי הַסְּפִירָה, שֶׁיֵּשׁ לְהַחֲמִיר בּוֹ שֶׁלֹּא יִבְרַךְ מִצַּד ס"ס לְחֻמְרָא. אֲפֶשֶׁר שֶׁשֵּׁם הוּא בְּצוּרֵף טַעֲמִים נוֹסְפִים, עִי"ש.

לְכַתְחֵלָה לְטַעַם פְּרוֹת, וְכֵן פֶּת אוֹ עֶגֶה עַד שְׁעוֹר כְּבִיצָה, קֹדֶם סְפִירַת הָעֶמֶר.

מְקוּרוֹ בְּרַמ"א (תפ"ט, ד). וְכַתֵּב כִּף הַחַיִּים (תפ"ט אות סג) שְׁאֵם בְּקֹשׁ מִחֲבֵרוֹ שְׁיִהְיֶה 'שׁוֹמֵר' בְּשִׁבְלוֹ וַיִּזְכְּרוּנוּ בְּהִגִּיעַ הַזְּמַן, רִשְׁאִי.

סְפִירָה שְׁלֵא בְּמַתְכּוֹן (א)

מִי שֶׁשָּׂאֵל לַחֲבֵרוֹ אַחַר הַשְּׂקִיעָה 'כַּמָּה הַלֵּילָה לְסְפִירַת הָעֶמֶר?' יִשְׁבְּנוּ: אֲתִמּוֹל הָיָה כֶּף וְכֶף לְסְפִירָה, שְׁאֵם יֹאמֵר לוֹ 'הַיּוֹם כֶּף וְכֶף', לֹא יִכּוֹל לְבָרֵךְ עוֹד עַל סְפִירַת הָעֶמֶר בְּאוֹתוֹ לַיְלָה. וּמִכֵּל מְקוֹם, אָמַר רַק אֶת הַמְסָפֵר וְלֹא הַזְּכִיר תִּבְתּ 'הַיּוֹם', רִשְׁאִי לְסַפֵּר בְּבִרְכָה, וְהוּא הַדִּין אִם הַתְכּוֹן בְּפֶרוֹשׁ שְׁלֵא לְצֵאתָ. וְאִם הָיָה קוֹרֵא בְּשִׁלְחוֹן עֶרוֹף (תפ"ט, א) 'הַיּוֹם יוֹם אֶחָד לְעֶמֶר' - יִכּוֹל לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ.

לֹא אָמַר 'הַיּוֹם' רִשְׁאִי לְבָרֵךְ - כֵּן דַּעַת ט"ז (ס"ק) מִג"א (ס"ק"ט) שׁו"ע הַגַּר"ז (ס"ק י"ד) וְעוֹד. וְאִף עַל פִּי שְׁהֵאֲלִיהָ רַבָּה וְהַחֲק יוֹסֵף פְּלִיגִי בְּזָה, מִכֵּל מְקוֹם הוּא לִיָּה סֶפֶק סְפִיקָא, שְׁמָא כְּדַעַת הַט"ז וְדַעַמִּיהָ דְּבַעֲיָנָא 'הַיּוֹם', וְאִפְלוּ תִמְצִי לֹמַר דְּלֹא, שְׁמָא מִצְּוֹת צְרִיכוֹת כְּפִנְיָה אִפְלוּ בְּמִידֵי דְרַבְּנָן.

וּבַעֲנִין הַקּוֹרֵא בְּשִׁלְחוֹן עֶרוֹף 'הַיּוֹם יוֹם א' לְעֶמֶר', מַעֲשֵׂה בָּא לְפָנָי מִרְן זִיע"א בְּאֲדָם שְׂאֵרַע לוֹ כֵּן, וְהוֹרָה שְׂיִכּוֹל לְבָרֵךְ, בְּסִמְכוֹ עַל דַּעַת 'הַלְכוֹת קְטָנוֹת' (ח"א ק"ד) שְׁנִשְׂאֵל בִּיחַס לְמַקְרָה דּוֹמָה, וּפְסִק כִּינּוּן שְׁעָקֵר כְּפִנְיָה לְתַלְמוּד תּוֹרָה, תַּלְמוּד גְּדוֹל וְעוֹקֵר כְּפִנְיָה הַמְצִינָה. וְכֵן הַסְּכִים בְּשׁו"ת פְּנִי מִבִּין (או"ח סי' קלג).

סְפִירָה שְׁלֵא בְּמַתְכּוֹן (ב)

אָמַר לַחֲבֵרוֹ מִנֵּין יָמִים וְלֹא מָנָה מִנֵּין הַשְּׁבִיעוֹת (מִיּוֹם שְׂמִינֵי וְאֵילָף), רִשְׁאִי לְסַפֵּר וּלְבָרֵךְ בְּאוֹתוֹ לַיְלָה. וְהוּא הַדִּין כְּאֲשֶׁר טָעָה הַחֲזוֹן בְּמִנֵּין הַיָּמִים, וְתוֹף כְּדִי דְבוּר תִּקְנוּהוּ אֲנָשִׁים מִהַקְהָל, וְאָמְרוּ אֶת מְסַפֵּר הַיָּמִים הַנִּכּוֹן וְלֹא הַזְּכִירוּ שְׁבִיעוֹת, שְׂרִשְׁאִים לְסַפֵּר שׁוֹב בְּבִרְכָה.

(סעי' יב). וְכִבֵּר הַזְּכָרָנוּ לְעִיל (מִדְּבַרֵי הַפְּרִי חֲדָשׁ בְּסַעֲיָה ד') שְׁבִמְצוֹת דְרַבְּנָן לְכוֹלֵי עֲלָמָא אֲמַרִּין מְצוֹת אֵין צְרִיכוֹת כְּפִנְיָה'.

אוּנָן בְּסְפִירַת הָעֶמֶר

אוּנָן בַּר מִינָן שְׂמַתוֹ מְטַל לְפָנָיו בְּאֶחָד מִלֵּילוֹת הַסְּפִירָה, וְהָרִי הוּא פְּטוֹר מִכֵּל הַמְצוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּתוֹרָה, יִסְפֵּר לְמַחֲרַת בְּלֹא בְּרָכָה, וְשׁוֹב יִכּוֹל לְהַמְשִׁיךְ וּלְסַפֵּר בְּבִרְכָה. וְאִם לֹא סִפֵּר לַיְלָה יוֹם - סוֹפֵר מִכָּאן וְאֵילָף בְּלֹא בְּרָכָה. וְכֹאשֶׁר יוֹדֵעַ שְׂעָלְיוֹ לְהִיּוֹת אוּנָן לַיְלָה יוֹם, כְּגוֹן שְׁבִית הַקְּבָרוֹת רְחוֹק מִהָעִיר, יִסְפֵּר בְּאֲנִינוּתוֹ בְּלֵי בְּרָכָה, וְעוֹלָה לוֹ שְׁיִהָיֶה יִכּוֹל לְהַמְשִׁיךְ וּלְסַפֵּר בְּבִרְכָה בְּשִׂאֵר הַיָּמִים.

הָא דִּיִּסְפֵּר בְּלֹא בְּרָכָה בִּימֵי אֲנִינוּתוֹ, וְעוֹלָה לוֹ לְשִׂאֵר יָמִים - כֵּן חֲדָשׁ הַנּוֹדֵעַ בִּיהוּדָה' (קמ"א או"ח כז) וְהִבִּיא דְבַר מִהַרְש"ל לְהוֹכִיחַ כֵּן מִהָא דְכְּתוּבוֹת (ד, א) דְאוּנָן בּוֹעֵל בְּעִילַת מְצוּהָ וּפּוֹרֵשׁ, אֲלָמָא יֵשׁ מְצוֹת שְׁהָאוּנָן חִיב בְּהוֹן, וּבְפִרְט מְצוֹת סְפִירַת הָעֶמֶר שְׁהָאוּנָן אֵינוֹ נִטְרָד מִמְּנָה, וְלֹא מִתְבַּטֵּל מִכְבוֹד מִתּוֹ בְּשִׁבְלֵי רְגַע קְטָן אֶחָד. וְאִם תֹּאמַר דְּשִׂאֵנִי חֲתוּ דְאִיכָּא הַפְּסֵד מִמּוֹן שֶׁל הַמְשִׁתָּה, מִסְתַּבֵּר שְׁלֵא גְרַע הַפְּסֵד מִמּוֹן מִהַפְּסֵד מְצוּהָ. אֲלָא שְׂמִפְנֵי שְׂאֵנוּ מְדַמִּים לֹא נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה, מִכֵּל מְקוֹם כִּינּוּן שְׁבִיזָה גּוֹפִיָה אִם רְשׁוֹת בְּיַד הָאוּנָן לְקִים הַמְצוּהָ נִחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים, לְכֵן בּוֹ בְּלֵילָה יִסְפֵּר בְּלֹא בְּרָכָה וְשׁוֹב מִמִּילָא בִּימֵים שְׂאֲחָרִיו יִסְפֵּר בְּבִרְכָה, עַד כָּאן דְּבָרָיו.

אֲכִילָה לְפָנֵי הַסְּפִירָה

חֲצִי שְׂעָה לְפָנֵי צֵאת הַכּוֹכָבִים מַעֲקַר הַדִּין, וְלְפָנֵי הַשְּׂקִיעָה לְכַתְחֵלָה, לֹא יֵאָכֵל פֶּת אוֹ עֶגֶה כְּשִׁעוֹר כְּבִיצָה וְעַמְלָה (כ-50 גָּרָם), וְאִם הַתְּחִיל בְּהַתָּר, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְּסִיק, אֲלָא יִסְפֵּר סְפִירַת הָעֶמֶר כְּאֲשֶׁר יִסִּים אֶת הַסְּעוּדָה. וְכֹאשֶׁר הַתְּחִיל לְאָכֵל בְּאֶסוֹר, כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן צֵאת הַכּוֹכָבִים, צָרִיךְ לְהַפְּסִיק וּלְסַפֵּר, שְׂכֵן אֵין בְּזָה טֶרַח גְּדוֹל. וּמִתָּר

דְּתַלְמוּד דִּינָן פְּלִיג אִירוּשְׁלָמִי, וּבְאַמַּת מַדִּין עֲרֻבוֹת יָכוֹל לְהוֹצִיא יְדֵי חוּבָה.

וְכֹךְ כָּתַב הַגָּאוֹן מֵהַר"ח אַבּוּלְעַפְיָא זַצ"ל בְּמִקְרָאֵי קִדְשׁ' (דף קפ"א, ב) לְחַלֵּק עַל הַפְּרִי חֲדָשׁ, מִטַּעַם דְּקִיּוּמָא לָן כָּל הַבְּרֻכּוֹת אִף עַל פִּי שְׂיָצָא מוֹצִיא, וְלֹא אֲמַרִּינָן כִּינּוּן שְׂיָצָא אִינוּ מְחַיֵּב בְּדַבְרָא, מִשּׁוּם דְּגַבְרָא בַר חֵיּוּבָא הוּא, אֲלֵא דְבַר אַחַר גּוֹרֵם לוֹ שְׂכַבְרָא יָצָא, וְכֵן הֵכָא בַר חֵיּוּבָא הוּא, אֲלֵא שְׁחַסֵּר יוֹם מִן הַסְּפִירָה, וְכֹךְ כָּתַב הַחֹק יוֹסֵף (תַּפְט סַקכ"ה) וּבְמֵאמְרֵי מְרַדְכֵי (שֵׁם סַק"י), וְגַם הֵרַב כְּנֻסַת הַגְּדוּלָה (שׁו"ת או"ח ס' כ"ט) הִבִּיא בְּשֵׁם רַבְנָן קְשִׁישְׂאֵי מְרַבְּנֵי סְלוֹנִיקֵי שְׁכֵן הוֹרוּ, דְּשְׁלִיחַ צְבוּר שְׁחַסֵּר יוֹם אַחַד, רִשְׁאֵי לְבָרָךְ בְּשִׁבִיל הַצְּבוּר וְיוֹצִיא אוֹתָם יְדֵי חוּבָה. גַּם בְּשׁו"ת בֵּית דָּוִד (או"ח רס"ז) צִדַּד שְׂרִישְׂאֵי לַעֲשׂוֹת כֵּן.

אוֹלָם הַכְּנֻסַת הַגְּדוּלָה גּוֹפִיָה (בְּתִשְׁבֻּה הַנ"ל) מְשִׁיג עַל חֲכָמֵי סְלוֹנִיקֵי, וְדַעְתּוֹ דְּדַעַת הַפְּרִי חֲדָשׁ, וְכֵן דַּעַת חֲקָרֵי לֵב (או"ח ס' מה) וּבְרַבֵּי יוֹסֵף (סִימָן קַכ"ד סַק"ג) וּבְשׁו"ת מֵהַרְשֵׁ"א אֶלְפַנְדֵּרֵי (או"ח ס' ו), וְעוֹד חֲבַל אַחֲרוֹנִים.

וּבְשׁו"ת הַר צְבִי (או"ח ח"ב ס' עה) הִבִּיא מַעֲשֵׂה מֵהַגָּאוֹן רַבֵּי יוֹסֵף דַּב הַלְוִי סְלוּבֵיִצְיָק - בְּעַל 'בֵּית הַלְוִי' זַצ"ל, שֶׁהוּא עֲצָמוֹ חָסֵר יוֹם אַחַד מִן הַסְּפִירָה, וְלֵאחֲרַי מִכֵּן עָלָה שְׁלִיחַ צְבוּר - אֲזִי בִקֵּשׁ מֵאֶחָד הַמַּתְפַּלְלִים שֶׁלֹּא יִבְרַךְ וְהוּא יוֹצִיאָנוּ יְדֵי חוּבָה, הֵרַי שְׂאָחִז כְּדַעַת הַמְּקַרְאֵי קִדְשׁ'. וְהַגְּרַצ"פ פְּרָאֲנֵק גַּם כֵּן נִקְטַת לְהַתִּיר, בְּטַעֲנָה שֶׁבִירוּשְׁלָמִי לֹא מְצִינוּ דִּין עֲרֻבוֹת שֶׁל 'יָצָא מוֹצִיא' לְכֵן פָּסַק לְחַמְרָא בְּבֵן כְּרֹךְ, מֵה שְׂאִין כֵּן הַבְּבִלִי הָאוֹחִז מַדִּין עֲרֻבוֹת, דַּעְתּוֹ לְקוּלָא בְּעֵנִין זֶה. אֲלֵא שֶׁבְּמִכְתָּב הַנְּדָפֵס בְּסוֹף הַסְּפָר הַשִּׁיג עַל דְּבָרֵי עֲצָמוֹ, שֶׁשׁוּב הִרְאָהוּ כִי בִירוּשְׁלָמִי (בְּרֻכּוֹת פ"ג ה"ג) מְפָרֵשׁ דִּין עֲרֻבוֹת.

וְכֵן בְּשׁו"ת לֵב אַבְרָהָם (ס' סג) הִבִּיא דְּבָרֵי הַפְּרִי חֲדָשׁ, וְאַחַר כָּתַב שֶׁבְּשׁו"ת אֶהֱל אַבְרָהָם (שׂאג, ס' א) הַתִּיר, וְהִבִּיא שְׁגַם הַצְּדִיק רַבֵּי

יֵשׁ בְּזֶה כַּמָּה סְפָקוֹת, שְׂמָא מְצוּוֹת צְרִיכוֹת כְּוָנָה, וְאַפְלוּ תַמְצִי לומר שֶׁלֹּא, שְׂמָא בְּעַצְמָם אֵי הַזְּכָרָת שְׁבוּעוֹת מוֹכַחַא מִלִּתָּא שְׂמִכּוֹן שֶׁלֹּא לְצִאת יְדֵי חוּבָה (סְבָרָת אֵלֶיהָ רַבָּה, הוֹבָאָה בַשְּׁעָרָא צ"א או"ח כח), וְעוֹד דְּאִיכָא דַּעַת מֵהַר"שׁ הַלְוִי שֶׁהַזְּכָרָת שְׁבוּעוֹת הִיא לְעִיּוּבָא. מִמִּילָא מְצָאנוּ סַפֵּק סְפִיקָא וְרִשְׁאֵי לְבָרָךְ. וּבְפִרְט בְּמִקְרָה שֶׁהַזְּכָרָתוֹ, בְּאַנְשִׁים הַמַּתְקַנִּים אֶת שְׁלִיחַ הַצְּבוּר, שְׂמִלְכַד שְׂאִין מְזַכְרִים שְׁבוּעוֹת, עוֹד בְּדַרְךָ כָּלֵל לֹא אוֹמְרִים 'הַיּוֹם' אֲלֵא רַק אֶת מְנִין הַסְּפִירָה עֲצָמוֹ, וְכֵן הוֹרָה מְרֵן מוֹפֵת הַדּוֹר זִיע"א בִּיחַס לְמַעֲשֵׂה שְׂפָזָה אֲשֶׁר אֲרַע בְּכַנְיָו.

וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁאָמַר 'ל"ג בְּעֵמֶר', בְּאוֹתוֹ עָרַב קִדְּם שְׂסַפֵּר סְפִירַת הָעֵמֶר, שְׂכֵן לֹא מְנָה שְׁבוּעוֹת, וְעוֹד שֶׁלֹּא אָמַר 'שְׁלֹשִׁים וְשְׁלוֹשָׁה לְעֵמֶר' אֲלֵא ל"ג, הֵרַי זֶה כְּנֻי שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְלֹא בָּא בְּמַשְׁמַעוֹת סְפִירָה כָּלֵל וְעַקֵּר.

דְּלֵג יוֹם אַחַד - אִם רִשְׁאֵי לְהוֹצִיא אַחֲרֵים

שְׂכַח לְסַפֵּר לֵילָה וְיוֹם, שְׂמֵן הַיּוֹם הוּא וְהֵלָאָה סוֹפֵר בְּלֵי בְרַכָּה, אִינוּ רִשְׁאֵי לְעַבֵּר לְפָנֵי הַתְּבָה כְּדִי לְבָרַךְ וְלְסַפֵּר סְפִירַת הָעֵמֶר לְהוֹצִיא אַחֲרֵים יְדֵי חוּבָה.

דַּעַת הַפְּרִי חֲדָשׁ (סִימָן תַּפְט) וְהוֹכִיחַ כֵּן מֵהִירוּשְׁלָמִי (מַגְלָה פ"ב ה"ג) דְּאִתָּא שֵׁם בֵּן עִיר אִינוּ מוֹצִיא בֵּן כְּרֹךְ, אַע"פ שֶׁיֵּשׁ בוֹ צַד חֵיּוּב שֶׁל קְרִיאַת מַגְלָה, בְּפִרְט שְׂיָכוֹל לְעַקֵּר דִּירְתּוֹ בְּלִיל ט"ו וְהִיא מִתְחַיֵּב כָּאן, וְכֵל שְׂכֵן הֵכָא שְׂאִינוּ בַר חֵיּוּבָא כָּלֵל.

אֲמַנָּם לֹא כֵן דַּעַת מֵהַר"ם בֵּן חֲבִיב בְּתִשְׁבֻּבָה (הוֹב"ד בְּשׁו"ת גַּנְת וְרִדִים או"ח כָּלֵל א' יג) שְׂפָתַב לְתַמָּה עַל דְּבָרֵי רִשְׁ"י (מַגְלָה ב, א) שְׂאָחִד מְבַנֵּי הָעִיר קוֹרָא הַמַּגְלָה לְבַנֵּי הַכְּפָרִים, מִדְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי הַנ"ל שְׂאִינוּ מוֹצִיא, הוֹאִיל וְלֹא מְקַרֵּי בַר חֵיּוּבָא בְּזָמַן דְּלָאוּ דִּידִיָּה, וְתַרְצֵי

ספירת העומר במקומות מוטנפים

החבוש בבית האסורים בימי הספירה, והמקום מוטנף - רשאי לספור ספירת העומר בלא ברכה, אף על פי שמצוה היא, ואין ראוי לכתחלה לעשותה במקום מוטנף. מכל מקום כדי שיוכל להמשיך ולספור כשיצא ממקום הטנפת, יעשה כן.

איתא בירושלמי (דמאי פ"א ה"ד) "מחללין דמאי בבית המרחץ מפני שאינו טעון ברכה, אבל ודאי לא מפני שטעון ברכה". משמע שאין קפידא בעשית מצוה במקום מוטנף ומזהם, ולא מצאה הקפידא מקום לנוח אלא על הברכה בלבד, כן כתב החיד"א בספר 'טוב עין' (סי' יח אות לז).

והוכיח כן בספר 'עקרי הד"ט' (או"ח סי' ה) מדברי הרמ"א (יו"ד סי' יט) שהשוחט במקום מוטנף יברך ברחוק ארבע אמות ושוב יכנס לשחט, משמע אף על פי שהשחיטה מצוה היא, שהלא מברכים עליה 'אשר קדשנו במצותיו וצונו' - אין חשש מלעשותה במקום מוטנף.

וכן כתב הגאון רבי חיים פלאג'י זצ"ל בספר 'מועד לכל חי' (סי' ה' אות ו') וגשו"ת לב חיים (ח"ב סי' קעג) שהחבוש בבית האסורים במקום מוטנף יספור בלי ברכה.

מצוי במדבר ואינו יודע היום המדויק

היה מצוי במדבר או בעיר שאין בה ישוב יהודי, ובא לידי ספק אם הלילה ליל ארבעה או חמשה לעומר, יספור שתי ספירות בזה אחר זה בלא ברכה, כדי שלא יהיה חשש הפסק בין ברכה למצוה, ולאחר מכן כשיתברר לו

פנחס מקוריץ ב'מדרש פנחס' התיר למי ששכח יום אחד - לספור בברכה על מנת להוציא אחרים ידי חובה, וכיוצא בזה בתהלה לדוד (סי' ח' סק"ג) בשם הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ'ב זיע"א.

ודעת מרן זיע"א לחוש לדעת הפרי חדש ודעמיה, ולנהוג על פי הכלל של 'ספק ברכות להקל' שלא יברך הש"ץ להוציא אחרים ידי חובה.

טעות והחסרה בספירה

טעה במנין הספירה - דינו כמי שלא ספר כלל, וחוזר שוב ומברך וסופר. כל זה כשנזכר לאחר תוף כדי דבור' מהברכה, אולם אם נזכר תוף כדי דבור - סופר מיד ונסמך על ברכה ראשונה. ספר ימים ולא ספר שבועות, או ספר שבועות ולא ספר ימים, נחלקו בזה האחרונים, ולהלכה אם נזכר באותו לילה יחזר ימנה כדין בלא ברכה, ואם נזכר רק בלילה שלאחריו, ימנה משם והלאה בברכה. והוא הדין אמר מנין ימים כדין וטעה במספר השבועות, וכן להפך.

ספר ימים ולא שבועות או להפך - דעת מהר"ש הלוי בתשובה (סי' ה') שלא יצא, וכן דעת פרי חדש (תפט א), אולם בכנסת הגדולה (הגב"י תפט) חלק עליו, ופסק שבדיעבד יצא. וכן כתבו המגן אברהם (סק"ד) והחך יעקב (סק"ח). ועל כל פנים כתבו הפוסקים שאם נזכר לילה שלאחריו, יכול לברך מטעם ספק ספיקא: שמא כל יום מצוה בפני עצמה, ואפלו תמצוי לומר שלא - שמא כדעת הכנסת הגדולה ודעמיה שכשמנה ימים ולא מנה שבועות יצא.

1. ולכאורה לעניות דעתי יש לעיין, מדוע על כל פנים לא שיר לצרף דעת החולקים על הפרי חדש לספק ספיקא, שמא כל יום מצוה בפני עצמה, ואפלו תמצוי לומר שהכל מצוה אחת - שמא הלכה כדעת המקראי קדש' וחכמי סלונקי שיכול להוציא אחרים. לכאורה צריך עיון, ואין לומר דאין עושים ס"ס כששני הצדדים תלוי פלוגתא דרבנותא, ורק בספק דלג שצד אחד הוא ספק במציאות, דנין ספק ספיקא, א. אין כן דעת מרן זיע"א, וכפי שהוכיח מרן הראש"ל שליט"א ב'עין יצחק', ב. עזו כדין הזכיר שבועות ולא הזכיר ימים או להפך (הלכה הבאה) ששם הגלה שמברך בימים הבאים מטעם ס"ס, אף על פי שב' הספקות הוי פלוגתא דרבנותא, וצ"ע.

הַקְדוּשָׁה שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר, כֵּן נִזְכָּה לְסִימָה
בְּהַגִּיעַ חַג מִתֵּן תּוֹרָה בַּע"ה, כְּשֶׁאֲנִי מְסַבְּלִים
בְּמ"ח קִנְיֵי תּוֹרָה, וְאַחוּזִים וְתַפּוּסִים
בְּשִׁלְהֶבֶת אֶהְבֶּתָּה. וַיְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכָּה לְבִיאַת
גּוֹאֵל צָדֵק בְּגֵאֲלָהּ הַשְּׁלֵמָה בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ,
אָמֵן.

הַמְסַפֵּר הַמְדִיק - יְסַפֵּר מִשָּׁם וְאֵילָף בְּבִרְכָּה.

(שו"ת יביע אמר ח"ח או"ח סי' מה)

ה' יִזְכְּנוּ לְעִבְדוֹ בְּלִבָּב שְׁלָם וּבְנַפְשׁ חֲפִצָּה,
וּכְשֶׁם שֶׁזְכִּינוּ לְהִתְחִיל בְּהַאי שְׁתֵּא אֶת הַמְצִנָּה

בשורה טובה לאנשי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אשיחה בחקיד"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיד באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

ערוכים מתוך שנתיים של שיעורים שבועיים

שהופצו בדיסקים "אשיחה בחקיד" א,ב,ג

הספרים מעוטרים בהסכמות גדולי הדור

השיחות והשיעורים מלאים בדרכים

לקנייני תורה ועבודת ה'

משולבים בסיפורים

על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש

לסייע ולהיות שותף

להשלים את סדרת הספרים לזיכוי הרבים

וזכות לימוד התורה וזיכוי הרבים תגן בעדכם

ניתן להקדיש פרשיות

לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב

